

SCENELIV

#06 – 2021

Dansk Skuespillerforbunds medlemsblad

A woman with long brown hair tied back in a ponytail, wearing a light pink turtleneck sweater, is shown in profile from the chest up. She is looking towards the left and gesturing with her hands as if speaking or explaining something. The background is a blurred orange and white pattern.

Formanden møder
ny kulturminister

INDHOLD

- 4 #LABORATORIET**
MODSTAND MØDER OVERGIVELSE
Koreograf og danser Marie Topp arbejder meget med lyde og sansninger under forberedelserne til genopsætningen af 'Oceanic'.
- 6-15 TEMA: SKUESPILLERE OG LITTERATUREN**
- 6 MØDE MED BØGERNE**
Tre scenekunstnere fortæller om deres forhold til litteraturen som inspiration og åndelig føde. Kim Ace Nielsen, Therese Glahn og Lotte Andersen.
- 10 NÅR SKUESPILLERE BLIVER FORFATTERE**
Ikke så få skuespillere forsøger sig som skønlitterære forfattere. Kan de bruge deres faglige baggrund til det, og hvad har drevet dem. Vi spørger Søren Pilmark, Kirsten Vaupel og Fritze Hedemann.
- 13 KLASSIKERNE, DRAMATIKKEN OG SKUESPILLERNE**
Lister over litterære klassikere der blev til teater og skuespillere, der skriver dramatik.
- 14 SCENELIVS HISTORIE I BOGFORM**
Fremover vil der på forbundets hjemmeside ligge en anekdoterig beretning om Dansk Skuespillerforbunds faglige historie. Titlen lyder 'Sceneliv – og livet på scenerne'. Læs lidt om den her.
- 16 KLASSIKEREN**
MISANTROPEN
Et snapshot af Ingmar Bergmans 'Misantropen' fra sæsonen 1972/73 med Ghita Nørby og Henning Moritzen. I form af både foto og tekst.
- 18 KULTURMINISTEREN OG FORMANDEN**
Benjamin Boe Rasmussen fik chancen for at møde den nye kulturminister Ane Halsboe-Jørgensen og tale både fagligt og lidt bredere om kultur og underholdning.
- 22 DUSINET FULDT OG LIDT TIL**
Året har som sædvanlig været rig på udgivelser af bøger, der handler mere eller mindre om sceneoptrædende og hvad der foregår i deres nærhed. Tag med på en rundtur, inden du køber de sidste julegaver.
- 26 KAMPAGNE FOR EN BEDRE OMGANGSTONE**
Hele 13 organisationer står sammen om en ny kampagne for en bedre omgangstone i film-, tv- og scene-kunstbranchen. Ved du for eksempel hvad 'Bystander-effekten' er?
- 30 APPLAUS**
STEEN SPRINGBORG (1954-2021)
Mens han var her på jorden mestrede Steen Springborg både karakterskuespil, den lette underholdning, sang, dans, instruktørens overblik og rollen som teaterdirektør.
- 31 DSF STUDIO**
I den kommende tid udbydes der kurser på både dansk og engelsk. Hos blandt andre Keith Chappelle, Dan Schlosser og Alexandre Bourdat.

SIDSTE NYT FRA SoMe

carstenbsvendsen
91 0

Det er torsdag (aka lille fredag) 🥳 og vi er så klar til lidt spas og løjer i weekenden – ligesom @carstenbsvendsen 🤔🤔 hvad med jer?? #verdensbedstemedlemmer #dansk-skuespillerforbund @cirkusjul #scenekunst

FØDELSSDAGE

- **ANDERS TEIGEN**, 2. januar 60 år
- **NIELS VENDIUS**, 3. januar 60 år
- **RASMUS BOTOFT**, 5. januar 50 år
- **MIKKEL BAY MORTENSEN**, 6. januar 50 år
- **OLAF HØJGAARD**, 25. januar 50 år
- **BETINA GROVE**, 25. januar 50 år
- **JESPER MILSTED**, 28. januar 70 år
- **LARS LOHMANN**, 5. februar 75 år
- **THOMAS THORØE**, 10. februar 50 år
- **MARIANNE HØGSBRO**, 11. februar 75 år
- **ULLA SKOW**, 14. februar 75 år
- **DINNA BJØRN**, 14. februar 75 år
- **TROELLS TOYA**, 19. februar 60 år
- **CHARLOTTE BISTED OLSEN**, 19. februar 50 år
- **ERIK HOLMEY**, 25. februar 80 år
- **KLAUS TILSTED SØNDERGAARD**, 25. februar 60 år
- **TATIANA DERBENEVA**, 28. februar 75 år

SCENELIV #6 – 2021

SCENELIV udgives af Dansk Skuespillerforbund og udkommer 6 gange årligt.

Oplag: 2.800 eks. – Abonnement: 425 kr. årligt

Dansk Skuespillerforbund
Tagensvej 85, 3. sal
2200 København N
Telefon: 33 24 22 00
Mandag-fredag 9-12 og 13-15
dsf@skuespillerforbundet.dk
www.skuespillerforbundet.dk

Artikler, læserbreve og lign. sendes til:
jwj@skuespillerforbundet.dk

Redaktion: Jacob Wendt Jensen (redaktør)
Benjamin Boe Rasmussen (ansvarshavende)

Annoncer sendes til: Jette Rydder,
jr@skuespillerforbundet.dk

På forsiden Ane Halsboe-Jørgensen.
Foto: Henning Hjorth
Grafisk design: Spine Studio
Tryk: KLS PurePrint

Debatindlæg, anmeldelser, mindeord osv. må maks. fylde 2800 anslag inkl. mellemrum

ANNONCEPRISER OG FORMATER (B x H)
Helside (215 x 280 + beskæring) 10.000 kr.
Bagside (215 x 220 + beskæring) 10.000 kr.
1/2 side (196 x 124) 5.500 kr.
1/3 side – horisontal (62 x 254) 4.000 kr.
1/3 side – vertikal (196 x 81) 3.000 kr.
Visitkort (95,5 x 60) 700 kr.
Små medlemsannoncer (95,5 x 60 mm – 400 anslag inkl. mellemrum): 350 kr.

Annoncemateriale skal afleveres i pdf-format.
Alle priser tillægges moms.

Særlige annonceønsker: Kontakt Jette Rydder
tlf. 33 24 22 00

Næste nr. af Sceneliv udkommer 22. februar 2022

SKAT & MOMS ELLER GIN & TONIC?

LEDER

Af Benjamin Boe Rasmussen

Nu nærmer julen sig. Men om der følger julefred med, er jeg godt nok lidt i tvivl om. Dels er der ikke helt styr på coronaen og de følger, eventuelle restriktioner vil medføre for medlemmerne – og dels har Skat fået den tåbelige ide at indføre moms på rettighedsmidler. Momsfinten sker på baggrund af en EU-dom fra tidligere i år. Det er interessant, hvordan de i over ti år har nølet med at implementere den EU-dom, der stadfæstede vores rettigheder til at blive kompenseret ved privat kopiering, men når det så går den anden vej, skal der hu-nej hastes lovgivning igennem. Og jeg kan konstatere, at det forslag, der ligger på bordet, det er sgu noget lort.

Alvorlige spørgsmål uden svar

I min optik er forslaget overhovedet ikke gennemarbejdet. Det rammer skævt på den måde, at det er nogle af de svageste rettighedshavere, der kan se frem til at miste indtægt, og samtidig bliver danskeres kulturforbrug – blandt andet tv-pakker og bifture – dyrere. Allerede her er det en dårlig ide, og oveni kommer så alt muligt taget stilling til: Skal vi have cvr-numre for at få Filmex? Bliver vi så selvstændige? Hvad betyder det for de midler, vi har i Filmex? Og hvordan stiller dette her de kunstnere, der også er på dagpenge? Listen med alvorlige og relevante, men endnu ubesvarede spørgsmål er lang. Og så bliver det hele tilmed lanceret lige i røven af en nedlukning, hvor selv statsministeren har anerkendt, at kulturlivet har været presset til det yderste og nu skal finde sig selv.

Jeg bragte spørgsmålet på banen over for kulturministeren, men hun sendte den meget hurtigt videre til sin kollega i skatteministeriet. Fint nok – så går vi derover!

Bliver jeg sømmet op i en port?

Ydermere håber jeg, at vi snart kan lægge sidste hånd på aftalen med producentforeningen om vores rettigheder på streamingområdet, og at vi har genoptaget vores overenskomstforhandlinger med Dansk Teater for at få moderniseret og sammenlagt vores overenskomster. Vi er også ved at hvæsse knivene til genåbningen af medieforliget, hvor det bliver centralt at få opgraderet public service-puljen, så vi får understøttet produktionen af dansk indhold til film og tv.

Jeg oplever den her periode som den mest pressede og for medlemmerne absolut mest afgørende i den tid, jeg har været aktiv i forbundet – og resultaterne kan spænde fra at få rejst en bronzebuste til at blive sømmet op i en port i Nordvest.

Vi er egentlig fortrøstningsfulde, for vi er et stærkt og troværdigt forbund, og vi er ikke alene. Vi kæmper sammen med arbejdsgivere, organisationer og andre fagforbund – og vi knytter bånd, hvor vi kan.

Coronaen har lært os, at vi godt kan stå på hver sin side i én sag og samtidig kæmpe i fællesskab for bedre vilkår i branchen. Der sidder mange dygtige ledere, som slås for det, de er sat i verden for, men også kan se fordelene i samarbejde på tværs.

Til morgenkaffe med ministeren

Og nu til det sjoveste i dette nummer af Sceneliv – jeg fik nemlig lov til at interviewe den nye kulturminister, Ane Halsboe-Jørgensen. Jeg er superglad for interviewet – især fordi jeg var ved at skide i bukserne inden, for hvordan laver man et interview med en minister og et helt hold, der passer på hende? Men det behøver jeg overhovedet ikke være nervøs for! Ministeren har enormt meget på hjerte, og hun er ikke bange for at dele sine holdninger. Og så kan jeg afsløre, at hun også godt kan tåle en pænt stor gin og tonic. (Det tvang dronningen og hendes familie os nemlig til at drikke ved det store filmbal på Fredensborg Slot). Så glædelig jul – også til topchefen. Det tegner sgu godt.

Og sidst, men ikke mindst: Kæmpe skud ud og glædelig jul til alle jer medlemmer, der gør det her meningsfyldt! ●

IND I LYDENS UNIVERS

Koreograf og danser **Marie Topp** arbejder med sanserne, og hvordan de opleves gennem bevægelse. I forestillingen 'Oceanic' handler det om lyde – særligt de skingre, der kan være svære at rumme.

Af Louise Kidde Sauntved

Vi befinder os helt oppe under taget på ydre Nørrebro, hvor Marie Topp har fået lov at låne et yogastudie til de sidste prøver, inden forestillingen 'Oceanic' skal genopsættes først i Stockholm og siden København og Roskilde.

Det er efterhånden over halvanden år siden 'Oceanic' havde premiere på Atalante i Göteborg, få dage før Coronapandemien satte en stopper for forestillingens videre forløb. I mellemtiden har Marie Topp fået en søn og været på barsel, så der er en del, der skal på plads. Både trin, følelser og en krop, der måske ikke kan helt det samme som for halvandet år siden.

Marie Topp sætter anlægget i gang med at afspille forestillingens musik, og stiller sig ud midt på det grå linoleumsgulv. Dybt koncentreret lukket hun øjnene og bøjer langsomt kroppen mod gulvet. Musklerne sitrer af anstrengelsen ved at holde det langsomme tempo. Pludselig begynder hendes arme at flage op og ned, som i affekt over noget, kun hun sanser. Som vingeslag, der stopper, lige så brat som de startede, for igen at blive afløst af langsom kontrol, mens hun drejer kroppen ud mod rummet. Afsøgende. Undersøgende. Overkroppen begynder at bølge frem og tilbage, først blødt, siden hårdere, med knyttede hænder, der i slow-motion synes at slå i luften. Det føles som at være dykket ned under titlens hav, der bølger omkring både os og Marie Topp i takt med musikken. Modtand møder overgivelse.

Ind i det skingre

“Det er faktisk sjovt, at der er kommet den der kraftige havassociation, for den var ikke så dominerende, da vi startede projektet,” fortæller Marie Topp i en pause i prøverne.

“Jeg har arbejdet på en hel serie om sansningen, som startede med et værk, hvor jeg undersøgte, hvordan man kunne lave et mere sløret blik, som det man bruger på fotos og i videokunst, gennem bevægelse. Og denne gang har vi arbejdet med det at lytte. Særligt hvordan man lytter til skingre frekvenser.”

Det kollektive “vi” går igen, når Marie Topp taler om sit arbejde. 'Oceanic' er skabt i tæt samarbejde med hendes to faste samarbejdspartnere gennem mere end ti år, koreograf og lydkunstner Julia Giertz og lysdesigner Mårten K. Axelsson.

Det gik tidligt i processen op for dem, at de havde en fælles modstand mod skingre kvindestemmer, og de besluttede sig for at dykke ned i det aspekt af lyden, i stedet for at tage afstand fra det.

“Vi driver en feministisk praksis, men hvordan skulle vi kunne gøre det, hvis vi ikke kunne arbejde med kvindestemmen, fordi vi syntes, den var irriterende at høre på? Så vi besluttede os for i stedet at gå ind i det og prøve at skabe et univers, der lå i det frekvensleje. Og bruger det til at reflektere over, hvad det vil sige at lytte. Og hvordan man skaber et univers, hvor man indirekte kan påvirke nervesystemet til at

slappe af i det toneleje og se andre ting, end den automatiske afstandstagen, som jo er et generelt demokratisk problem – at det er så svært at høre på kvinder tale. Så det blev et forsøg på at omfavne de skingre frekvenser og tage det et sted hen, hvor det handler om noget andet. Hvor vi gennem koreografien og det visuelle kan trække folk ind i et rum og åbne sansningen fuldstændigt med troen på, at det kan have en transformerende kraft.”

Instrumenter af birkeknotter

På prøvegulvet begynder Marie Topp at synge hen over musikken. I et højt toneleje, der både er skingert og indeholder en poetisk inderlighed, der passer til de stadigt langsommere bevægelser, mens Marie Topp søger bagud i lokalet. Vuggende, svajende, bølgende.

Lige nu er gulvet bart. Men når Marie Topp går på scenen, vil hun være omgivet af motordrevne strengeinstrumenter, bygget ind i svenske masurskåle af udhulede birkeknotter. Så det bølgetryk der fornemmes i dansen, er i virkeligheden en reaktion på den lyd, vi indtil videre må nøjes med at forestille os.

“Jeg interagerer indirekte med dem, i måden jeg orienterer mig i dansen på. Derfor bliver det også lidt stift for mig, når jeg øver det nu her, for lyden bevæger sig på en anden måde i rummet, når det er live. Der vil der også være højtalttere ude blandt

publikum, så der kommer til at blive sådan en fornemmelse af at være badet i lyd, der flyder rundt i rummet. Det vi vil med stykket er, at man skal højne opmærksomheden på sansningen og lytte. Det er hele det bagvedliggende koncept. Så lyden, stemmen og bevægelserne kommer til at være forbundne.”

Giver oplevelsen væk

For Marie Topp er selve konceptet, ideen, det altafgørende.

“Vi bruger rigtigt meget tid på at være meget præcise og skarpe på ideen i vores værker. Hvad er det, vi arbejder med? Hvad vil vi opnå? Hvad skal man opleve som publikum? Vi skal finde et materiale, som rummer det, vi gerne vil undersøge. Som kan kommunikeres ud gennem sansningen, uden at det bliver forceret. For man behøver ikke at forstå det intellektuelt som publikum, men man skal på en eller anden måde forstå det gennem kroppen og så kan det være, at refleksionen kommer senere. Så det er noget med at finde noget, der både fungerer visuelt som en forestilling og samtidig har en dybde, hvor det ikke bare handler om at præsentere en dans, men også om at flytte på noget. Og som kan spejle tilskuerens egne følelsesliv. Jeg er ikke så meget for at se performere, der oplever stærke ting, det er en form for distancering. Vi prøver i stedet at forære oplevelsen væk. Vi lever i et samfund, hvor alting skal forestås

gennem et eller andet rationale, og her kan kunsten skabe et rum, hvor en anden form for refleksion kan opstå.” ●

Marie Topp kort og godt:

Koreograf og danser, uddannet fra Statens Scenekunsthøjskole i 2009.

Hun har samarbejdet med en række kunstinstitutioner, primært i Danmark, Sverige og Tyskland, blandt andet Atalante, Dansehallerne og Teater Momentum. Senest havde hun i maj 2021 premiere på 'Hail to the Good Listener', et bestillingsværk til Dansk Danseteater. Parallelt med den koreografiske praksis, har hun erfaring som underviser og kurator og var fra 2016-19 del af Dansehallerne Kunstneriske Råd.

I pagt med litteraturen

Af Michael Müller

Litteratur og bøger kan ligesom scenekunst åbne nye verdener for mennesket. Men hvilken betydning kan litteraturen spille for udøvende kunstnere på et både personligt og professionelt plan? Og hvilken litteratur har været med til at forme dem som mennesker? Skuespillerne **Lotte Andersen** og **Therese Glahn** og musicalperformer og koreograf **Kim Ace Nielsen** fortæller her om deres forhold til bøger.

Man kan diskutere, om et manuskript til en teaterforestilling eller filmoptagelse er litteratur. Er Shakespeare og Holberg litteratur på fod med en roman af Thomas Mann og Herman Bang? Måske er manuskriptet et arbejdsredskab, en guide til at udfolde en historie og dens karakterer. Ikke desto mindre er manuskriptet skuespillerens og kunstnerens tro ledsager gennem et produktionsforløb. Og i manuskriptet finder man mange ligheder med romanens, prosaens og digtningens markører.

Foruden manuskriptet er litteratur og det at læse ikke ukendt land for mange skuespillere og kunstnere. Bøgerne, forfatterne og historierne kan være det fundament, de står på, den livserfaring, de bærer i sig. Derhjemme og på scenen. For de fleste fandt mødet med bøgerne sted i barndommen og ungdommen. Her blev de første sten lagt på den litterære rejse.

For skuespiller Lotte Andersen, der har haft en lang karriere inden for såvel film og tv som teatret, var højtlesning en integreret del af hendes opvækst i 1960'erne. Og da hun blev lidt ældre, begyndte hun selv at læse.

Mødet med bøgerne

“Jeg begyndte at læse ‘Puk-bøgerne’ af Lisbeth Werner, hvad min mor ikke syntes var noget. Hun mente, jeg skulle komme lidt op i de litterære omdrejninger. På skolebiblioteket, som jeg var glad for at frekventere, var der nogle ungdomsromaner med farverig og fed skrift på forsiden. For eksempel romanen ‘Spørg bare Alice’. Bøger med problematikker om at være ung teenager, og i dem kunne jeg mærke en genklang. Disse bøger rykkede

noget i mig, i dem kunne jeg forsvinde i min egen verden. Bøgerne gav mig en følelse af at have et hemmeligt rum for mig selv. Der var noget absurd i at opleve skriftenes magi: At disse sorte streger på hvidt papir gemte på verdener og fantasier, og det oplevede jeg som noget magisk,” siger Lotte Andersen.

Skuespiller og danser Therese Glahns forældre tog hende med på eventyr gennem 1970'ernes børnelitteratur og de gode klassikere. Selvfølgelig Halfdan Rasmussen og H.C. Andersen, men også ‘Androkles og løven’, ‘Hobitten’, ‘Gåsemors børnerim’ og ‘Silas-bøgerne’ af Cecil Bødker.

“Jeg er vokset op omgivet af stor kærlighed til litteratur, så der blev læst mange bøger og godnathistorier, og når vi var på rejser, havde vi altid mine yndlingsbøger med. En af min morfars barndomsvenner havde Nordisk Boghandel på Strøget og en anden havde forlaget Carlsen If, så det var jo juleaften året rundt, hvad bøger angik. Bøgerne blev på en eller anden måde til alting i min barndom. Når min mor læste op for mig, lå jeg i hendes arm, tæt på hendes hjerte, jeg var tæt på hud og varme og hendes stemmes rytme. Jeg kunne se bogstaverne, men samtidig vandrede mit blik ud i de billeder, der formede sig for mit indre øje. De stunder var en vigtig del af min barndom,” siger Therese Glahn og fortsætter:

“Jeg er vokset op med at gå på biblioteket; det gjorde vi virkelig tit, min mor og jeg. Da vi flyttede fra Hellerup til Nørrebro, fik biblioteket nok en ekstra særlig betydning, da mødet med skolen på Nørrebro var rimelig heftigt, hvad angik mobning. Men der var et skønt skolebibliotek med en dygtig bibliotekar, hvor der altid var ro og mulighed for at være i fred.

Fremdriften i bøgerne og på scenen

Højtlesning og bøger var også en del af Kim Ace Nielsens opvækst i Sønder Omme nær Billund. Han er uddannet musicalperformer fra Fredericia i 2007, men arbejder i dag mest som koreograf på musicals rundt omkring i landet. Som barn blev han ikke præsenteret for de klassiske børnebøger, men Stephen King, der blev hans yndlingsforfatter. Han var optaget af gyserhistorien og science fiction, hvilket går igen i hans bogreol i dag. Samtidig har han netop skrevet sin første bog i en fantasytrilogi, ‘Geminiforbandelsen’, som han kom i gang med at skrive, da Fredericia Teater, hvor han arbejdede, lukkede ned på grund af corona.

Efter at have beskæftiget sig med gyserbøger og science fiction-genren i mange år har Kim Ace Nielsen (født i 1983) fået et særligt blik på en histories opbygning og fremdrift. Noget, han kan tage med fra læsningen og over i sit arbejde som koreograf.

“Som koreograf er jeg meget optaget af, at der ikke bare starter en sang i en musical, og så skal vi ind og danse. Der skal være et mål med, hvad der sker i løbet af dansen.

Ellers kan jeg ikke holde ud at se på det. Og det hænger nok meget sammen med, at jeg

har fordybet mig i plot via bøger. Når jeg arbejder med en musical, skal der være en form for fremdrift, som uddyber noget bag sangene. Ellers er det for uambitiøst.”

Ho vad henter du i gyser-genren?

“Det handler nok om eskapisme. Da jeg gik i gymnasiet, fik jeg altid sneget ind, at jeg skulle skrive opgaver om gyserbøger, og jeg har flere gange undersøgt, hvad det er, mennesket får ud af at blive bange, og jeg har ikke rigtigt fundet frem til et svar. Jeg kan bare konstatere, at det tænder mig, når jeg sidder med en gyserbog, der reelt gør mig bange,” siger Kim Ace Nielsen.

En bedre skuespiller?

I modsætning til Kim Ace Nielsen er Lotte Andersen mere i tvivl om, hvorvidt litteraturen og det at læse bøger har en effekt på hendes virke som skuespiller. Også selv om hun har læst rigtig mange bøger, siden hun som ung gik på Kunsthøjskolen i Holbæk, hvor hun angreb litteraturen meget proformativt og siden på litteraturvidenskab på Odense Universitet, hvor hun kom igennem de klassiske værker, lærte meget om selve sproget, men hun følte sig også fremmedgjort i et akademisk miljø. Hun ville hellere læse bøgerne frem for at analysere dem. Og så blev hun skuespiller, men betød det, at hun tog bøgerne med ind på scenen og foran kameraet?

“Jeg har skuespillerkolleger, der aldrig åbner en bog, men som er meget dygtige skuespillere. For mig giver det god mening at være læsende, kende klassikerne og nutidens litteratur, men for at fungere på scenen som skuespiller, tror jeg ikke, at litteraturen har en betydning. Måske er der en sammenhæng, men jeg kan ikke se den. I min verden skal man ikke have læst en masse bøger for at kunne være en god skuespiller.

Ho vad giver det dig at læse?

“Det starter min fantasi og åbner nogle rum i mig. Litteraturen får mig til at føle mig hjemme i fortællinger og i forskellige karakterer. Men det er en rigdom, jeg har som menneske, ikke en rigdom, jeg nødvendigvis kan bruge som skuespiller. Under et prøvforløb kan jeg selvfølgelig sidde og godte mig over, hvordan en karakter er skrevet frem på en bestemt måde, men som skuespiller skal man være i stand til at tage teksten op fra papiret og gøre den levende. Det har noget at gøre med en intuitiv, menneskelig sans, ikke en litterær sans.”

Ser du en sammenhæng mellem udtryksformen som forfatter og skuespiller?

“Når man hører forfattere fortælle om deres arbejde, hører man ofte, hvordan de lever sig ind i deres karakterer, hvilket kan

Kim Ace Nielsen.
Foto: Privatfoto

svare lidt til det, som en skuespiller gør. Man skaber en karakter. På den måde er der en sammenhæng,” siger Lotte Andersen.

Therese Glahn er enig i, at læsning og indsigt i verdenslitteraturen ikke nødvendigvis har en betydning for den kunstneriske udfoldelse på scenen. Selv kender hun ordblinde skuespillere, som ikke læser bøger, men som kan forstå et manuskript og formidle og skabe karakterer. Anderledes forholder hun sig til spørgsmålet, hvis hun kigger på sig selv som menneske og ikke som skuespiller.

“Når jeg som menneske går ind på en scene, betyder det meget for mig, at jeg har enormt mange historier og verdener i mig, som jeg har mødt gennem litteraturen. Et eksempel er forfatteren Haruki Murakami og hans fantastiske triologi. Eller bogen ‘Stoner’ af John Williams, der er et fantastisk portræt af en mand. Forskellen er nok, at en bog, uanset om man har haft en fantastisk oplevelse med den eller ej, så ligger den sig et sted i én, men når man får et manuskript, læser man det igen og igen,

og man lærer det udenad, og selv når man har lært ordene i teksten at kende, bliver man stadig klogere på manuskriptet.”

Hvad betyder dit liv med bøger så for din eksekvering på scenen?

“I mit arbejde som skuespiller gør alle historier og verdener jeg har mødt gennem litteraturen sig nok gældende. Listen over yndlingsforfattere er meget lang, for eksempel Tove Jansson og Haruki Murakami, Margaret Atwood og Frank Herbert er bare nogle af de fantastiske mange forfattere, hvis bøger jeg nærmest ikke kunne forestille mig at leve uden. Men også de mange eventyr, digte, rim og remser jeg fik læst op som barn, er en del af de oplevelser, som har lagret sig og blevet til det, jeg kan dykke ned i, når jeg arbejder. Det rum som scenen er, kendte jeg igen, da jeg stod der første gang som lille. En slags helle, hvor der er plads til det indre liv. Teatret er et sted, hvor følelser og tanker formidles, og hvor der gives mulighed for både associationer og samhörighed. Hvor det på en måde er

lettere at være menneske,” siger Therese Glahn, der som ung holdt meget af Stefan Zweig og John Steinbeck, mens hun i dag er optaget af blandt andre Rachel Joyce, Jonathan Franzen og Naja Marie Aidt.

Yndlingsforfatterne

Lotte Andersen har også været vidt omkring i litteraturen. Men særligt optaget er hun af samtidslitteraturen. Og kvinderne. Anne Lise Marstrand-Jørgensen, Merete Pryds Helle, Helle Helle og nogle af de helt nye, unge kvindelige forfattere som Amalie Langballe.

“Jeg oplever en stærk identifikation med disse nye forfattere. De skriver som regel om kvinder. Og gennem historien har det været lidt tyndt med de kvindelige hovedkarakterer, der tidligere har været bipersoner i litteratur og på film, hvilket heldigvis er ved at vende. Det optager mig meget at få nuanceret kvinderollen og få portrætteret nye slags kvinder. Jeg oplever, at der er mange nye kvindekarakterer, der bliver skrevet frem, og det er spændende at læse om dem,” siger Lotte Andersen, der

ikke gider at læse krimier, hun er drevet af den store fortælling og sproget. Og så læser hun helst om aftenen:

“Hvis jeg læser i løbet af dagen, skal det helst være i ferierne. Jeg har kolleger, der sidder og læser bøger på filmoptagelser, men det har jeg meget svært ved – at tjekke ud på den måde og samtidig skulle koncentrere mig. Jeg læser i sengen, inden jeg skal sove. Det er vigtigt for mig lige at få åbnet en bog, og hvis jeg ikke læser, får jeg dårlig samvittighed,” siger Lotte Andersen.

Therese Glahn læser også helst om aftenen. Nogle gange kan bogen være så spændende, at hun må læse den færdig, før hun kan falde i søvn. Og hun føler sig taknemmelig for, at hun som barn blev præsenteret for litteraturens verden. Hun kunne ikke forestille sig et liv uden bøger. Derfor er hun også meget optaget af, hvordan hun kan være med til at give sin begejstring for bøger videre til sin egen datter og de næste generationer.

“Jeg synes, at det er en af de største katastrofer i vores uddannelsessystem, at vi ikke har taget vores litterære ansvar alvorligt. Da vi for lidt over 100 år siden fik vores folkebiblioteker, var det så alle havde lige adgang til litteratur. Hvordan forvaltes det i dag? De seneste mange år har man i stedet for at give plads til litteraturen i daginstitutioner og folkeskoler, og ladet den være en kilde til inspiration og udvikling, nærmere gjort det modsatte. I vuggestuer får de iPads i stedet for bøger, i skolen sættes der én time om ugen af til at gå på biblioteket. Biblioteket kunne være det rolige sted, hvor børn kunne få tiden til fordybelse og glæden ved bøgernes verden,” siger Therese Glahn. ●

Therese Glahn.
Foto: Ditte Valente

Lotte Andersen.
Foto: Privatfoto

“Det optager mig meget at få nuanceret kvinderollen og få portrætteret nye slags kvinder. Jeg oplever, at der er mange nye kvindekarakterer, der bliver skrevet frem, og det er spændende at læse om dem”

Legat efter afdøde skuespiller Irma Larné

Skuespiller Irma Larné blev indmeldt i Dansk Skuespillerforbund i 1946 og startede sin karriere under 2. Verdenskrig ved Kasino Teatret i Aarhus.

Hun spillede på et hav af scener, medvirkede i både Arne Weel-turneen, turneer hos Harald Stabehl, Røde Kro Teater og i en del revyer. I 1980'erne trak hun sig tilbage fra skuespillerlivet og bosatte sig i Silkeborg, hvor hun dannede en lille teatertrup.

Umiddelbart inden sin død i november 2009, indstiftede Irma Larné et legat, som skal udbetales på hendes fødselsdag 21. marts.

Legatet er indstiftet til skuespillere over 50 år, der fortsat arbejder som skuespillere og ikke er gået på pension, men har behov for økonomisk støtte.

→ Der uddeles 4 portioner á 25.000 kr.

→ Ansøgningerne behandles af et legatudvalg bestående af formand og næstformand for Dansk Skuespillerforbund samt advokat Steen P. Husbjerg.

→ Ansøgningen skal udfyldes og sendes online fra skuespillerforbundets hjemmeside: <https://skuespillerforbundet.dk/om-dsf/stoettemuligheder/andre-legater/>

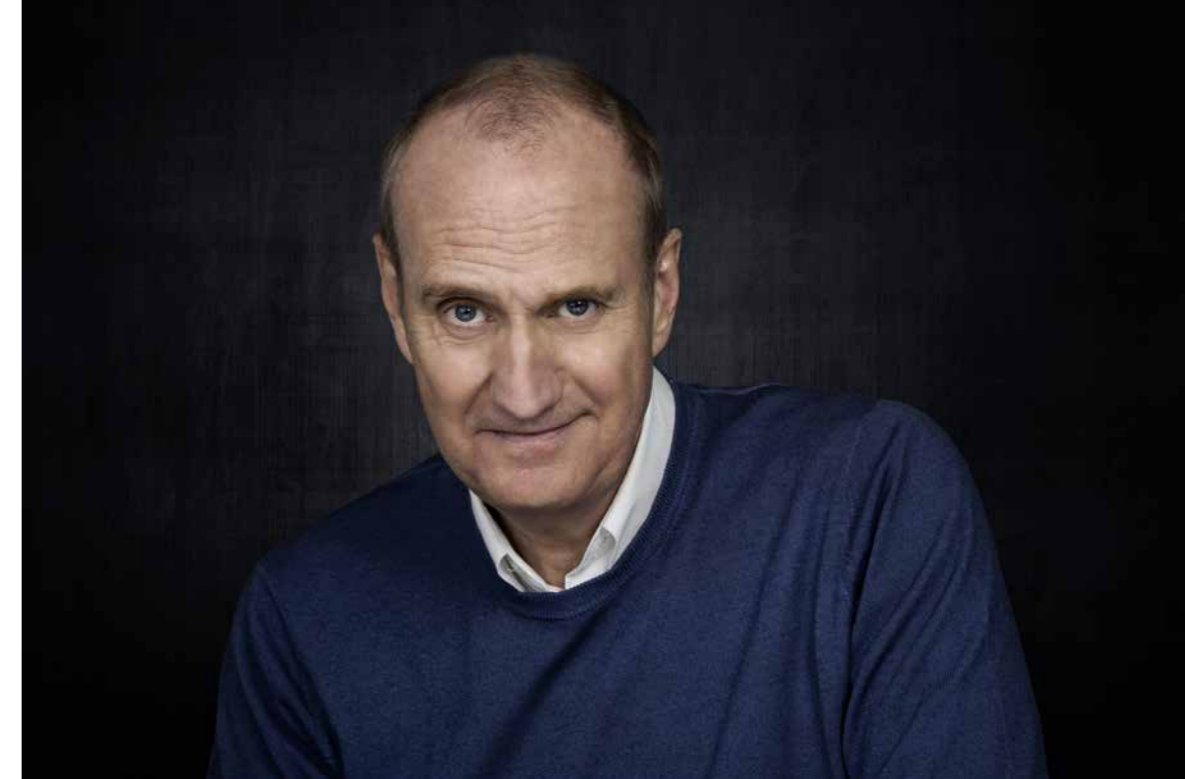
→ Ansøgningen skal være modtaget senest torsdag 18. februar 2022, kl. 12.00.

→ Har du spørgsmål, er du velkommen til at kontakte Hanne Arlund, ha@skuespillerforbundet.dk

Fra skuespiller til forfatter

Flere og flere skuespillere og andre scenekunstnere springer ud som forfattere i disse år. Vi har spurgt 3 af dem, hvad det giver dem at skrive bøger? Og hvilken forskel deres faglige baggrund har gjort i skriveprocessen.

Af Louise Kidde Sauntved

Søren Pilmark.
Foto: Politikens forlag

1 Søren Pilmark I mesterlære som forfatter

Søren Pilmark debuterede i oktober med romanen 'Varieté – Laurits og Valdemar'. En saga om en tryllekunstner med ambitioner, et lille varietéteater og en ganske særlig dreng, der foregår i begyndelsen af det nittende århundrede. En historie, der har været på vej i 15 år.

Det hele startede, da Søren Pilmark for 15 år siden stoppede lidt op i sin karriere og tænkte over, hvad der egentlig gjorde ham glad.

“Jeg havde lyst til ikke bare at blive ved med at spille og spille lidt på andres forgodtbefindende, jeg ville også gerne selv bestemme og fastholde det, jeg lavede. Det gav mig lyst til at instruere film på samme måde, som man laver teater, hvor man prøver rigtigt meget, og når det så er godt, så optager man det. Og så tænkte jeg, at jeg også hellere selv måtte skrive historien. Jeg havde allerede en lille historie inde i hovedet om en tryllekunstner, så den skrev jeg og prøvede at få den realiseret på forskellige måder, som kortfilm og måske som tv-serie. Det kunne faktisk have været som hvad som helst, for det handlede i virkeligheden mest om det med selv at kunne bestemme over historien.”

Søren Pilmark skrev videre på historien on and off, mens han havde travlt med alt muligt andet, teater, film og shows. Og langsomt voksede den sig større.

“Der var ikke nogen deadlines, ikke noget hastværk og ikke nogen, der hang ind over mig. Ud over alle de selvindforskrevne hjælpere, manuskriptdaktorer, forfattere og gode venner, som jeg kendte fra branchen, som hjalp mig med at sige ‘Søren, det er for kedeligt det her, du er nødt til at få snuden i sporet!’” siger han og indrømmer, at det ikke altid var lige sjovt at få andres mening på skrivefremgangen. Til gengæld var det nødvendigt.

“Hold kæft hvor har jeg været ked af det, når de har rakket ned. Og slået mig i tøjret. Men så er der gået tre uger, og så har jeg sagt ‘Okay, lad os prøve at lave det om’. Og så havde de jo ret.”

Skrivekernen

For en ting er at komme med 45 års erfaring med psykologisk indsigt fra arbejdet som skuespiller, noget andet er at strukturere en hel roman.

“Historiefortællingen, persontegningerne, tematikken, de psykologiske mekanismer, alt det, der foregår mellem folk, det er det, jeg har arbejdet med i 45 år. Det er selve fundamentet for at kunne gøre det. Det vigtigste er at kunne røre, og det er de menneskelige relationer, der rører os. Men derudover har jeg været

en rablende novice! Jeg kendte selvfølgelig visse dramaturgiske modeller fra film og teater, men der var en anden slags kerne, jeg ikke kendte til, nemlig skrivekernen. Alle de mekanismer, der skaber en fremdrift. Det skulle jeg lære undervejs.”

En af hjælperne var Jussi Adler-Olsen, som Søren Pilmark mødte i forbindelse med planerne om filmatisering af Afdeling Q-serien for over ti år siden. Den erfarne forfatter læste med på sidelinjen, og en dag sagde han, at han skulle til møde på Politikens Forlag – og om han ikke skulle tage Søren Pilmarks manuskript med? Resten er, som man siger, historie. Forlaget var begejstrede, og med et blev hyggeprojektet meget virkeligt.

Skriveeufori

Modtagelsen har heldigvis været god, og Søren Pilmark kan afsløre, at der er mere på vej. På et tidspunkt.

“Den er tænkt som en trilogi. Jeg har hele historien inde i hovedet, som er tre gange så lang som det første kapitel. Men jeg har sagt til forlaget, at det kommer, når det kommer. Det skal være lystbetonet.” Søren Pilmark kalder skriveprocessen “Hård men vanvittigt fantastisk”.

“Jeg synes, det er svært. Når jeg sætter mig ned og kigger på manuskriptet og computeren, så tager det mig to en halv time at komme ind i det, før jeg kan skrive. Hver dag. For jeg skal simpelthen i den grad koncentrere mig. Jeg kan ikke bare skrive noget ned. Men når det kører, er det til gengæld helt fantastisk. Det er sådan en meditativ følelse, hvor jeg er helt væk. Man kan sammenligne det lidt med den eufori jeg oplever, når det fungerer som skuespiller. Hvor man ligesom løfter sig ud af situationen og sig selv. Og den fornemmelse gør mig meget glad og meget tilfreds. Og hvis der ovenikøbet er nogen, der gider læse det, så kan man jo ikke andet end at bøje nakken og sige tusind tak.”

“Når jeg sætter mig ned og kigger på manuskriptet og computeren, så tager det mig to en halv time at komme ind i det, før jeg kan skrive”

2 Kirsten Vaupel Fuld af ideer

Kirsten Vaupel er uddannet operasangerinde, men forlod faget som 40-årig. Siden blev hun med stor succes del af trioen 'Swing Sisters' og arbejdede som skuespiller, sangerinde, underviser og foredragsholder. For ni år siden debuterede hun også som forfatter.

Kirsten Vaupel debuterede som forfatter med romanen 'Forellekvintetten' i 2012, og sidste år udkom hendes fjerde roman, 'I kulissen', der handler om mystiske hændelser i et operakompagni. Og en femte er på vej.

"Jeg har en vild fantasi og har altid elsket at fortælle historier. Da jeg var barn, fik jeg altid skudt i skoene, at det jeg fortalte ikke var helt sandt," siger Kirsten Vaupel.

"Formidling har altid været en drivkraft, og jeg tror faktisk, at det der fik mig til at holde op som operasanger var, at jeg altid formidlede det samme. Jeg var altid den unge pige, det der i operasproget hedder en soubrette, der vrikkede med enden og var sjov. Kun en gang fik jeg lov til at lave en seriøs rolle i Den Jyske Operas opsætning af Karen Blixens 'Den udødelige historie'. Og det var virkelig spændende."

Kirsten Vaupel forlod operaen som 40-årig og blev få år senere del af Swing Sisters sammen med Lise-Lotte Norup og Kirsten Siggaard – de kan fejre 30-års jubilæum næste år. Med dem oplevede hun en helt anden frihed til leg og fortolkning.

Kirsten Vaupel stod også bag forestillingen 'Fru Nissen i Lavendelstræde', der handlede om en forbindelse mellem komponisten C.E.F. Weyse og Constanze Mozart, der sammen med sin danske mand Georg Nissen slog sig ned i Lavendelstræde i København. Det var Kirsten Vaupel der gravede historien frem, men skrivearbejdet overlod hun til Mette Winge, så hun kunne koncentrere sig om Mozarts lieder.

Frihed til at skabe

Hun fortalte dog Mette Winge, at hun havde planer om selv at skrive en dag.

"Jeg vidste, at jeg havde en roman i mig. Og den kom så, da jeg var 68."

For Kirsten Vaupel er det at skrive lig med frihed.

"Det er enormt skægt og meget anderledes end at stå på en scene og synge. For når tonerne er kommet ud af munden, så er det sket. Du kan ikke flytte stemmen eller rytmen i en opera, den ligger hvor den ligger. Så snart orkesteret spiller, så er det dirigenten, der bestemmer tempoet. Som forfatter har man hundrede procent styringen, og det kan jeg godt lide. Det er fantastisk, at man kan sidde og lave en virkelighed, fuldkommen som man vil have det."

Kirsten Vaupel.
Foto: Britt Lindemann

3 Fritze Hedemann Fritze Hedemann

Fritze Hedemann har skrevet både dramatik og noveller hele sin karriere. Sidste år udgav hun sin første roman 'Den bedste mening', der handler om en lovende ung operasangerinde, der bliver gravid og må tage skæbnesvangre beslutninger.

Det har altid været den gode fortælling, der har drevet skuespiller og dramatiker Fritze Hedemann. Nogle gange kan en enkelt sætning været nok til at inspirere. Forestillingen 'Carl og Marie – Et kunstnerliv', der handlede om Anne Marie Carl Nielsen og Carl Niensens kærlighedshistorie, var inspireret af en passage i deres datters erindringer.

"Hun skrev, at det hele var så yndigt: 'Vi havde det så dejligt, og så var mor og far væk et halvt år, vi havde det så dejligt'. Og så tænkte jeg – der ligger en historie der. Og så var det hele jo selvfølgelig slet ikke så yndigt."

Ved siden af dramatikken har Fritze Hedemann skrevet et hav af noveller, blandt andet til ugeblade, så på mange måder lå en roman lige for.

Det var Fritze Hedemanns mand Lars Windfeld-Høeberg, der gav hende det afgørende skub.

"Han fortalte, at hans moster, Esther Høeberg, der var operasangerinde, havde været i Berlin, og hans morfar, kongelige kammer-sanger Albert Høeberg, havde været nede og besøge hende. Hun blev aldrig siden gift eller fik børn. Og det fik mig til at tænke over, hvad der mon var sket? Tænk hvis hun havde fået et barn, der var blevet bortadopteret? Og tænk hvis og tænk hvis...? Det inspirerede mig til at skrive 'Den bedste mening' – om alle de ting vi gør i den bedste mening, som gør det meget sværere, end man havde drømt om."

Nu er det nu

Tidligere på året udgav Fritze Hedemann en novellesamling med titlen 'Kærlighed', under pseudonymet Anna Elben, og netop nu arbejder hun på en novellesamling, hvor hun ser på den unge pige, hun engang var.

"Pludselig kan jeg huske nogle sjove ting. For nylig kom jeg til at tænke på, at jeg som elev på Aarhus Teater havde en prøvenederdel, sådan en lang nederdel i tykt stof, som man brugte, når man gik til prøver. Og jeg var så stolt af den. Nu prøver jeg at gå ned i det og sige: Hvem var den unge pige? Hvad tænkte hun? Og hvad var der med den nederdel?"

Men hun skal lige finde tiden, for de senere år har der været bud efter hende igen som skuespiller.

"Og det er jo vidunderligt at være i mit fag igen, for det er jo her, jeg hører til. Men jeg hører også til i at skrive. Og så må man jo bare sige 'nu er det nu!'"

Fra litterær klassiker til teatret

- Musicalen 'Rent' fra 1996, om en gruppe kunstnere, der kæmper for at overleve i East Village, er løst baseret på Giacomo Puccinis opera 'La Bohème' fra 1896. Der igen er baseret på Henri Murgers roman 'Scenes de la vie Bohème' fra 1851.
- Andrew Lloyd Webbers rockopera 'Jesus Christ Superstar' bygger på en af verdens mest berømte bøger, Biblen. Nærmere betegnet de sidste uger af Jesus' liv, fra hans ankomst til Jerusalem til korsfæstelsen.
- 'Toves værelse' af Jakob Weis tager udgangspunkt i både Tove Ditlevsens eget liv og novellesamlingen 'Den onde lykke', der også var inspireret af hendes eget liv og opslidende ægteskab med Victor Andreassen.
- Mel Brooks' musical 'Young Frankenstein', baseret på filmen af samme navn fra 1974, er en parodi på horrorgenren, især Universal Productions filmatisering af Mary Shelleys 'Frankenstein' fra 1931.
- Det amerikanske teaterstykke 'The Woodsman' er inspireret af karakteren 'Tin Woodman' fra L. Frank Baums bogserie fra det fiktive land Oz, primært 'The Tin Woodman of Oz' fra 1918.

Skuespillere der også skriver dramatik

- Amira Jasmina Jensen stod både på scenen og stod bag ideen og teksten til den stærke monolog 'Viva la Frida' om Frida Kahlos liv, set fra søsteren Cristinas vinkel. Teatret ved Sorte Hest.
- Nicolas Bro har sideløbende med skuespillerkarrieren skrevet flere teaterstykker, blandt andet 'Natsværmer', 'Guddommeliggørelsen af den laveste fællesnævner', 'Stolthed er kolossal' og 'Slutstrand' til Mammutteatret samt 'Himmelstormerne' til Østre Gasværk Teater.
- Jens Albinus har som teaterleder og dramatiker på Husets Teater stået bag en række bearbejdnings af klassiske tekster, blandt andet Primo Levi i 'Hvis dette er et menneske' og Agota Kristof i 'Det store stillehæfte'. Han udgav desuden i efteråret 2021 romanen 'Kunsten at køre baglæns'.
- Nanna Cecilie Bang debuterede som dramatiker i 2016 med den rå 'TRUE.STORY' på Teater Sort/Hvid, der tog publikum med rundt i de mest absurde afkroge af en ung kvindes liv.
- Claus Flygare har en lang række titler på cv'et som dramatiker. I 2008 modtog han en Reumert for sit manuskript til 'Fobiskolen', og i 2016 dramatiserede han Kaspar Colling Niensens roman 'Den danske borgerkrig 2018-24' til Nørrebro Teater. Blandt mange andre.

På strejftog i Dansk Skuespillerforbunds historie

Dansk Skuespillerforbund blev stiftet i 1904 og i 1910 udkom det første medlemsblad. Gennem de næste omkring 100 år udviklede det sig til Sceneliv. Historien om selve bladet, de faglige kampe og de sceneoptrædendes historie i det hele taget, er netop udkommet i bogform, så den kan læses både på papir og i pdf-format på forbundets hjemmeside.

Af Jacob Wendt Jensen

Scenekunstnernes historie er fyldt med glæder og sorger. Både på masken og bag den. Faglige kampe og nederlag og sejre i den forbindelse. Gennem tiderne kom både radio og tv til, som nye opfindelser man så på med skepsis på fagenes vegne. Og siden tog til sig som nye arbejdsområder. Anden verdenskrig og besættelsen betød på mange måder nye tider. Både i den forbindelse og siden har der været splittelsestendenser i forbundet, men alt overvejende har fornuften i retning af at holde sammen sejret trods alle uenighederne.

I dag står kampene omkring køn, etnicitet og de udfordringer den digitale verden på mange måder giver. Men i dag står Dansk Skuespillerforbund med sine knap 2300 medlemmer samtidig større og formetlig også stærkere end nogensinde før.

Kampe og stridigheder

Formand Benjamin Boe Rasmussen skriver blandt andet følgende i sit forord til 'Sceneliv – og livet på scenerne':

“I disse tider har verden så meget fart på. Der er konstant gule ‘breaking news’-bjælker på mobilen, i fjernsynet og alt derimellem. Derfor er det sjovt (og sikkert også sundt) at tage en puster og dykke ned i gamle udgaver af vores medlemsblad – et klubblad, der er mere end 100 år gammelt. Det er altid sjovt at se, hvad der har rørt sig gennem tiderne, hvad der har fyldt hos medlemmerne, og hvad de store

politiske slagsmål og nære intriger har været,” og han fortsætter:

“Men samtidigt er det fandeme også rørende at læse om de store revolutioner, der har været gennem tiden: Talefilmen, dampradioen, fjernsynet og det seneste skrig, internettet. Det er vildt at læse om, hvad vores gamle kammerater igennem tiderne har kæmpet for, og (ikke mindst) fået gennemført for at gøre deres, men så sandelig også vores, rettigheder og arbejdsforhold bedre. Det er hjertegribende læsning, når de gamle gøglere og pionerer i vores branche udruller deres synspunkter, kampe og gensidige stridigheder. Det er læsning, som gør os klogere på, hvem vi står på skuldrene af.”

Turneer i provinsen

Visse ting ændrer sig aldrig og så alligevel. Der har for eksempel snart sagt altid været oprør over “forholdene i provinsen”. Men mon dog det i dag står så galt til som tidligere? I marts 1927 skrev Robert Neiiendam et indlæg i Dansk Skuespillerforbunds Medlemsblad om disse sundhedsfarlige “svinehuller”, hvor han slog til lyd for følgende:

“Lad fabriksstilsynet tage affære! Når værter og ejere får ordre til at lukke lokalet, så skal I bare se, hvor hurtigt de får det sat i menneskeværdig stand. Ikke af kunstneriske grunde, desværre, men fordi byerne nødig går glip af indtægter.”

Forbundets bestyrelse fremførte i samme blad, at de havde påtalt de

beklagelige forhold overfor adskillige provinsteatre. Proble-

erne med de kolde, klamme og skimlede lokaler var ikke sådan lige at rette op på, og klagerne fortsatte i de kommende årtier.”

Provincens teaterdirektører forsvarede sig på deres side ved at henvise til den forlystelsesskat, som var blevet pålagt teatrene i 1911 og først blev helt afskaffet i 1964. De påpegede også det faktum, at kun teatrene i de største byer modtog statsstøtte. Så sent som i januar 1939 rapporterede forbundets tidligere formand Peter Nielsen i medlemsbladet om en hårrejsende episode fra Haderslev:

“I herregarderoben fandtes et vandfad så fyldt af glasursplinter, at man ved brugen af det kunne risikere at få sine hænder i stykker. Med blikfadet i udstrakt arm holdt jeg et lille foredrag om den utrolige uforskammethed at byde danske skuespiller et så elendigt og beskidt monstrum at vaske sig i. Restaurantens vært gloede bare dumt på mig, men da han var fræk nok til at smile hånligt, hidsede jeg mig op til stærkere og stærkere vendinger, hvorpå jeg huggede det ned i gulvet og trampede det så fladt som en pandekage og sparkede til det så det røg ind under bordet mellem ti sønderjyske skinneben. At jeg havde vundet en sejr, måtte mine kolleger erkende, da et kvarter senere et bud fra en isenkramforretning kom ind

i garderoben og med hilsen fra værten afleverede et stort, flot porcelænsstel.”

Sceneliv – og livet på scenerne

Arbejdet med at se på Dansk Skuespillerforbunds historie er udført for et par år siden af denne artikels pen. Siden er jeg blevet redaktør for Sceneliv, og nu er frugterne af researchen krystalliseret ud i en lille bog med punktnedslag i den faglige historie, samtidig med at den også indeholder en stribe muntre faglige anekdoter. I et efterskrift til bogen konkluderer jeg:

“Formålet med ‘Sceneliv – og livet på scenerne’ har været at fortælle de bedste historier fra den store historie om Dansk Skuespillerforbund for på den baggrund at forstå nutiden bedre. Ud over medlemsbladet er der i research til denne bog brugt diverse erindringsbøger og festskrifter fra Dansk Skuespillerforbunds omfattende bibliotek. Vil man for eksempel grave videre i rettighedsstoffet henvises til Mikael Waldorffs ‘Skuespillernes ophavsret – en faglig kamp’ (2017), som også ligger på forbundets hjemmeside. ●

Medlemsbladet gennem tiderne

Ud over at den nye bog 'Sceneliv – og livet på scenerne' nu ligger på forbundets hjemmeside i et pdf-format, kan man også der læse alle numre af Sceneliv helt tilbage til og med 2008. Men hvad har bladet heddet gennem tiderne? Svaret kommer her:

- Sceneliv (2008-?)
- Spektakel (1998-2007)
- Teaterbladet (1984-1997)
- Fagtidsskriftet for Fællesforbundet for Teater, Film og TV (1973-1983)
- Skuespilleren (1952-1972)
- Dansk Skuespillerforbunds medlemsblad (1922-1951).
- Ikke noget medlemsblad (1915-1921)
- Dansk Skuespillerforbunds medlemsblad (1910-1914)
- Ikke noget medlemsblad (1904-1910)

KLASSIKEREN

MISANTROPEN

Henning Moritzen kendte Ingmar Bergman gennem den svenske skuespiller Bibi Andersson, så han fik held til at overtale den svenske instruktør om, at det kunne være spændende at arbejde i København. Det var ifølge Moritzens erindringsbog 'Tilpas højrøvet' ikke så let, for han havde sine faste vaner. Men han kom, så og sejrede med at iscenesætte Molières 'Misantropen' på en tæt på klassisk facon i sæsonen 1972/73. Moritzen huskede: "Han lyttede meget efter, hvad vi ville, hvilke veje vi ville gå og så satte han vel dét i system. Med den disciplin, som Bergman kaldte på, kommer man et godt stykke videre, end hvis bare det hele får lov til at sejle." Til Sceneliv har Ghita Nørby tidligere fortalt: "Vi der blev udvalgt til at være med, var så privilegerede og man misundte os med rette, for det var en kolossal stor oplevelse. Hvis vi havde aftalt, at vi skulle mødes kl. 12, så skulle man komme ti minutter før og være klar til at begynde præcis kl. 12. Hvis du først kom kl. 12, så var det rent mord fra hans side. Det var så barsk, så man ikke kan tro det. Og vi der var med, var endda af den gamle skole. Det er så enkelt at arbejde på den måde, og vi sparede på kræfterne".

“Alle har brug for at tage en rolle på og føle sig fri”

Benjamin Boe spidsede spørgegenet og fandt sin indre Stephanie Surrugue frem for at sætte sig ned til et interview med landets nye kulturminister, Ane Halsboe-Jørgensen. Missionen: At finde ud af hvad den 38-årige nordjyde egentlig har på sin to-do-liste som minister for os ‘gøglere’, som udgør kunst- og kulturlivet i Danmark, og hvad hun mener om nogle af forbundets mest centrale mærkesager?

Vi begynder artiklen her lidt omvendt – nemlig med slutningen. For da interviewet er forbi, og Scenelivs fotograf skal bruge de sidste minutter på at tage billeder, afbryder Ane Halsboe-Jørgensen et kort øjeblik den muntre snak og går ind ved siden af for at skifte tøj. Den fluffy-hyggelege, lyserøde rullekravestrik, hun har haft på, bliver skiftet ud med en businessagtig blazer, der godt nok har pailletter på, men også er noget mere ministeriel i udtrykket. Og på den måde kom ministeren på fineste vis til selv at illustrere en af sine hovedpointer om kunsten og kulturen: Nemlig at der skal være plads til både bredden og eliten – og at begge dele har værdi i sig selv.

For ingen mennesker har jo kun én facet – vi kan være til både hyggestrik og skarpe blazere. Og det samme gælder vores kulturforbrug, mener den relativt nytiltrådte kulturminister, der som bekendt arvede ministeriet på hjørnet af Gl. Strand og Nybrogade fra Joy Mogensen i august i år.

Grøftegravning i kulturforbruget

Det er spørgsmålet om, hvad hun gerne vil sætte sit aftryk på som kulturminister, der kickstarter snakken om bredde kontra elite. Faktisk er kontra ikke det rette ord, for det er netop den iboende modsætning, Ane Halsboe-Jørgensen gerne vil gøre op med. Den modsætning, der siger, at den ene ting er bedre end den anden:

“På den store klinge kunne jeg godt tænke mig at bygge bro mellem noget af det, der normalt bliver betragtet som konfliktfyldt – nemlig bredden og eliten. Ideen om, at du er en snob, hvis du hører opera, eller at vi er nødt til at vælge mellem fodbold og Det Kongelige Teater. Vi har meget travlt med at grave grøfter i vores kulturforbrug, og jeg vil gerne bidrage til, at vi får skabt noget mere nysgerrighed over for hinanden og den kunst, vi hver især holder af,” fortæller Ane Halsboe-Jørgensen.

Benjamin Boe er enig med Ane Halsboe-Jørgensen: “Vi kommer jo tit til at angribe, når vi støder på noget, som er en modsætning til os, og så bliver det netop bredden mod eliten. Hvordan kan du gøre noget ved det som minister?”

Kunst er noget i kraft af sig selv

“Al politik er jo en prioritering – vi kunne godt give flere penge til Det Kongelige eller de andre elitescener inden for kulturverdenen. Eller vi kunne give det hele til musikskolerne rundt om i landet. Det er hele tiden en afvejning, men jeg synes ikke, vi kan undvære synergien mellem de to fløje – der er brug for både det brede og det specialiserede. Da jeg eksempelvis spillede skolekomedie, mens jeg gik på Fjerritslev Gymnasium, var det i bedste amatørstil. For at have det sjovt og lave noget andet end mine lektier. Jeg var nok mest pauseklovn... Men jeg stod også på scenen med Thomas Hwan, der i dag er skuespiller på Det Kongelige Teater. Så jo, det KAN føre til noget, men det kan også være noget i kraft af sig selv. Bredden er ikke kun til, for at forme talenter til eliten – den er også til for, at vi mennesker har åndehuller, hvor vi kan udfolde os kreativt. Hvor vi for en stund kan tage en anden rolle på os og føle os fri.”

For Ane Halsboe-Jørgensen blev det ved den ene forestilling, og efter gymnasiet begyndte hun at læse statskundskab på Københavns Universitet. Som barn

af en politisk aktiv familie, hvor der blev diskuteret samfundsforhold over aftensmaden – og som en, der meldte sig ind i Socialdemokratiet allerede som folkeskoleelev – var studieretningen i virkeligheden nok næsten uundgåelig. I 2011 blev hun, efter et par års ansættelse som konsulent i LO, valgt ind i Folketinget, og i 2019 fik hun sin første ministerpost i uddannelses- og forskningsministeriet.

I august i år blev hun så i al hast hentet til kulturministeriet, efter Joy Mogensen trak sig. Fra første færd har det været tydeligt, at Ane Halsboe har lært af sin forgængers noget turbulent turnus – hun har været usandsynlig udadvendt og deltaget i et hav af interviews, debatarrangementer og events. Kulturen skal på plakaten – og helst for noget andet end coronanedlukningen.

Selvhjælpsbøger og slag i mellemgulvet

Det er også tydeligt, at Ane Halsboe godt ved, at et ministerium er noget, hun har til låns. På spørgsmålet om, hvad hun gerne vil sætte sit aftryk på som minister, svarer hun:

“Den tid jeg er her – for man ved jo aldrig, hvor lang tid det bliver – vil jeg gøre mit bedste for, at kulturpolitikken ikke kun bor her. Der er så meget kraft i kunsten, at

den skal fylde mere, også når vi diskuterer for eksempel skole, uddannelse, erhverv og sundhed. Kunst er stadig en lysende stjerne i sig selv, men der er et kæmpe potentiale i at få kulturpolitikken ind flere steder – og i at sikre, at den ikke bare er et hjørne, vi kommer til, når vi har ordnet alt det andet.”

For kulturministeren handler kunstens kraft blandt andet om at give de yngre generation noget andet at spejle sig i end en skærm, der sender TikTok og YouTube ud uden afbrydelser.

“Jeg tror, vi er faret lidt vild i, hvad vi har brug for som mennesker. Vores unge har det ikke særligt godt. Det er ikke, fordi jeg skal lyde som en maskinstormer, der mener, at de bare skal smide Youtube i havnen og gå til amatørteater i stedet, men der er så meget snak om eksistens og selvhjælpsbøger – og ikke et ondt ord om selvhjælpsbøger, men måske skulle vi også læse noget mere rigtig litteratur? Få de slag i mellemgulvet, som kunsten og kulturen kan give os. Få nogle refleksioner på vores eget liv og meningen med det hele og skabe åndehuller for vores unge,” forklarer Ane Halsboe-Jørgensen.

Og så er vi fremme ved spørgsmålet til en million kroner – og det svar som hele vores branche også leder efter. Nemlig hvordan vi så får de unge til at opsøge kunsten?

“Al politik er jo en prioritering – vi kunne godt give flere penge til Det Kongelige eller de andre elitescener inden for kulturverdenen. Eller vi kunne give det hele til musikskolerne rundt om i landet”

Ane Halsboe-Jørgensen og Benjamin Boe Rosmussen.
Foto: Henning Hjorth

“Måske er der for lidt ånd og kultur i vores hverdag, men vi skal jo have noget åndelig føde”

Ane Halsboe-Jørgensen.
Foto: Henning Hjorth

Skolen handler også om dannelse

Ministeren rykker lidt tilbage i stolen, slår armene ud:

“Måske er der for lidt ånd og kultur i vores hverdag, men vi skal jo have noget åndelig føde. Der er mange veje hen til det, men for mig handler det først og fremmest om bevidstgørelse. At de unge får det ind på nethinden fra begyndelsen. Endnu en gang er det folkeskolen, der må holde for – jeg kan næsten høre Pernille råbe opovre i Undervisningsministeriet – men det er det jo. Selvfølgelig skal vores børn og unge lære at læse og regne, men folkeskolen er også et sted for dannelse. Hvis vi virkelig mener, at et voksent og rigt liv kræver kunst og kultur – og det gør jeg – så må vi også sikre, at alle bliver præsenteret for det.”

Men den slags kræver også, at kunsten og kulturen er i hele landet:

“Når man vokser op i Fjerritslev, er der langt til det nærmeste teater, spillested og kunstmuseum – og det skaber en enorm ulighed i vores børns opvækst. Den slags er uacceptabelt, hvis vi virkelig mener, at kunst og kultur er vigtigt for menneskers liv. Og omvendt – hvis vi kun betragter kunst og kultur som krymmel, som kirsebærret på toppen af isen, så er det ikke længere en

grundforudsætning – ikke noget, som forældrene har en forpligtelse til at introducere deres børn for. Derfor skal vi tale om den kraft, kunsten er. Derfor skal vi have det ind i folkeskolen.”

Men ministeren ved også godt, at det er en kamp, der kan blive endog meget svær at vinde. De unges skærmtid går kun én vej – opad.

“Ja, når de bruger fem timer om dagen på SoMe, så er der ikke meget tilbage. Heldigvis er der stadig et biografmørke og et teatermørke, hvor vi ikke finder telefonen frem. Men det jo også snart det eneste sted. Selv streamingtjenesterne regner med, at vi ‘second screener’. Jeg mener dog ikke, at vi skal nøjes med at tage bestik af de unges adfærd – vi skal prøve at forme den.”

Vi kan ikke spejle os i en hollywoodfilm

Det er dog ikke kun i forhold til de unges skærmforbrug, at ministeren gør sig klar til lægge arm med streamingtjenesterne – og her taler hun lige ind i vores branches virkelighed. For hvilken betydning ser Ane Halsboe-Jørgensen egentlig, at de internationale streamingtjenester har for den danske kultur?

“Jeg ser det som en trussel, og det gør jeg, fordi film og tv er meget mere end big

business – det er kunst. Og det, der har gjort dansk film til noget særligt, er jo det modsatte af det, der vælter ind over os. Streamingtjenesterne kommer med stærke kræfter og gigantiske budgetter, men vi har en stolt dansk filmtradition, som vi skal slå ring om, for det er den tradition, der giver os et spejl af det samfund vi er. Noget som en hollywoodfilm aldrig vil kunne. Vi er pinedød nødt til at adressere den situation, også fordi jeg synes, det er bekymrende, hvad de internationale selskaber medbringer af for eksempel arbejdsforhold og manglende rettighedsbetaling.”

Det er her, Benjamin Boe nikker, så hovedet er ved at falde af, men han træder også på den ømme tå i spørgsmålet:

“Verden er jo mere global end nogen sinde, så det lyder som en svær opgave?”

“Der er kun skidesvære spørgsmål – det er min erkendelse i den globaliserede verden, vi lever i. Ikke mindst i dette tilfælde, hvor den modpart, vi gerne vil regulere, jo nærmest er større end vores eget land. Her er det uden tvivl nødvendigt med internationalt samarbejde. Bare det, at vi har udsigt til at kunne beskutte techgiganterne, skyldes jo OECD. Og i forhold til at tage kampen op med streamingtjenesterne er vi i EU-regi ved at forhandle

om vores jurisdiktion på området – det kan ikke være meningen, at Apple bare kan fjerne DR’s app fra App Store eller tage al dansk musik ned fra Youtube. Jeg ved ikke, hvor vi ender, men vi må stille krav. Det har vi jo tradition for at gøre, når der er skattekroner involveret. Det er her, vi skal tale om mulighederne i public service-puljen.”

Lige præcis den sidste sætning fra ministeren er noget af det vigtigste for Benjamin Boe at kunne tage med hjem fra ministeriet:

“Det her er så vigtigt! Vores medier er også kulturbærere, og hvis vi skal bevare den danske fortælling i kulturen, skal vi værne om den. Her udgør streamingtjenesterne en stor udfordring, fordi de ikke bidrager – hverken til økonomien eller fortællingen. Vi har stillet forslag om en bidragspligt for de udenlandske streamingtjenester og glæder os til at arbejde videre med det.” ●

PRODUKTIONSSTØTTE

Ansøgningsfrist onsdag 15. marts 2022, kl. 12.00

Du skal læse nedenstående igennem, inden du søger.

Produktionsstøttemidlerne kan søges til udvikling og produktion af projekter vedrørende teater, radioteater, readings, teaterworkshops, musikdramatik (herunder opera, kabaret, revy, musical), dans, film, kortfilm, tv-serier, lydbøger, dubbing, musikudgivelser osv.

Ved tildeling af støtte til et projekt, lægges vægt på om projektet

- Er væsentligt eller nyskabende
- Har kunstnerisk høj kvalitet
- Har fokus på diversitet (køn, etnicitet, alder etc.) og om
- Ansøgningen er gennemarbejdet og budgettet realistisk

Hvis du har modtaget produktionsstøtte tidligere, skal der være afleveret regnskab for den støtte, inden du søger igen.

Du kan søge om støtte både som person og som firma.

Krav til ansøgningen

- Projektbeskrivelsen må max. fylde 3 A4-sider, inkl. budget, kort cv og bilag.
- Bilag skal vedhæftes som filer, så hav dem klar, inden du udfylder ansøgningen. Husk at vedhæfte mp3-lydfiler, hvis du søger til musikudgivelse.
- Bilag kan ikke eftersendes.

Ansøgningen bliver ikke behandlet, hvis ovenstående krav ikke er opfyldt.

Ansøgningen skal sendes via ansøgningsportalen, som du finder her: <https://skuespillerforbundet.dk/om-dsf/stoettemuligheder/produktionsstoette/>

Du skal være opmærksom på, at ansøgningsportalen lukker kl. 12.00.

Ansøgningen bliver behandlet i Produktionsstøtteudvalget og efterfølgende i bestyrelsen. Behandlingstiden er på ca. 10 uger.

Har du spørgsmål, er du velkommen til at kontakte sekretær Hanne Arlund.

Ministerens 20 kulturfavoritter

Vi stak kulturministeren 20 kulturelle valg – hvad ville du selv vælge?

1.	☒ Prince	☐ Queen
2.	☐ Musical	☒ Opera
3. Kastanjemanden som	☐ Bog	☒ Tv-serie
4.	☒ James Bond	☐ Sherlock Holmes
5.	☐ Smukfest	☒ Roskilde Festival
6.	☐ Graffiti	☒ Gulddalermaleri
7.	☐ Facebook	☒ Instagram
8.	☒ P6	☐ P8
9. Take the Money and Run:	☒ Genialt	☐ Grådigt
10.	☒ Papirbog	☐ Lydbog
11.	☒ Bamse	☐ Kylling
12.	☒ Beyoncé	☐ Billie Eilish
13.	☐ Gyserfilm	☒ Romcom
14. Matador:	☐ Maude	☒ Elisabeth
15. John Dillermand:	☒ Alt for sjovt	☐ Alt for meget
16.	☐ Fodbold	☒ Håndbold
17.	☐ Christopher	☒ Lukas Graham
18. Dronning Margrethe &	☐ Rune Klan	☒ Ulf Pilgaard
19. Dansk madkultur:	☒ Smørrebrød	☐ Stegt flæsk
20.	☒ Ballet	☐ Breakdance

En rundtur i årets bøger om livet omkring scenen

Af Jacob Wendt Jensen

I løbet af året er der udkommet stribevis af bøger, der på en ene eller den anden måde berører det arbejde medlemmerne af Dansk Skuespillerforbund bestrider. Før og nu. Vinklerne på arbejdet og livet med det er vidt forskellige. Der er livsbiografier og mere vinklede erindringsbøger. Udlægninger af historien fra universitetsfolk og endda satire.

En af de skuespillere vi tidligere har hørt fra på bogfronten er Ulf Pilgaard og det endda mindst tre gange. Vigtigst og vægtigst med Ole Sønnichsens 'Mit liv som Ulf' i 2015. Før sin afslutning i Cirkusrevyen udkom 'Hellere halvgammel end helt død – en optimistisk fortælling om livet', der også er forfattet af Sønnichsen.

Det er vintage Ulf Pilgaard i en aftapning, hvor han reflekterer over sin alder og vejen derhen. Og lysten til ikke at stoppe her: "Jeg vil se, hvordan København udvikler sig med nye bydele og nye byggerier. Jeg vil følge Aarhus, der boomer i byggerier og er ved at blive dobbelt så stor, som da jeg boede der for snart 70 år siden."

Han er da også allerede i gang med nye foredrag og tager stadig mod roller. Ulf Pilgaard klager ikke over sin skæbne. Der til står for mange skuespillerkolleger uden arbejde. Men hvis han fortryder noget en lille smule, er det, at han ikke var mere modig i sine unge år. Så havde paletten måske være så bred, at han også havde spillet Shakespeare.

Tonen er varm og ordene er kloge.

Schwartz og Oppenhagen

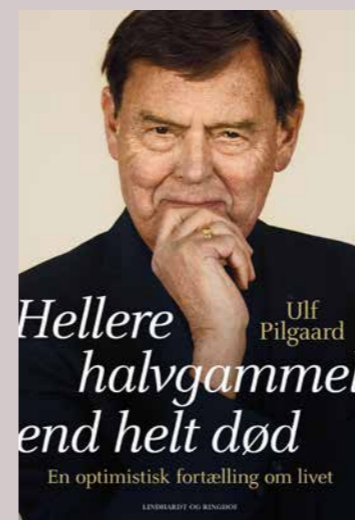
Også Malene Schwartz har vi hørt fra i bogform før. Endda med Cathrine Errboe som hjælper. Blandt andet med barndoms-erindringer fra Tisvilde og 'Alba. En familiekronike'. Nu er de to aktuelle med 'Kan hun selv gå herhen?'

I denne bog konstaterer Malene Schwartz indledningsvis: "Mit livs anden halvleg er og har været endnu bedre end

den første." Og hun fortsætter: "Det er slet ikke så slemt at blive gammel. Jeg har det godt, selv om min krop nogle gange værker." og herefter fortsætter hun med en munter fortælling om, hvordan hun begyndte til crossfit med sin datter og pludselig stod der og løftede kettlebells. Herefter følger små, lune fortællinger i nedslag i en lille bog på mindre end 140 sider. Det er ikke meget, men til gengæld er den velskrevet, godt kurateret og et lille hjerte i hverdagen, man kan tappe energi af en lillebitte historie ad gangen.

Sonja Oppenhagen har selv ført pennen i sin erindringsbog, som hun kalder 'Mit liv, min linedans'. Skriveprocessen var fyldt med angst og rædsel og en erkendelse af, at det har været sindssygt hårdt, når ikke man er vant til den slags. Men flot at hun har gjort det uden fødselshjælper eller ghostwriter. Erindringerne begynder med refleksioner om livet, der er gået, og hvordan hendes liv har været, fra hun var ung til nu, hvor hun er ældre. Og så borer hun sig ned i forskellige facetter af karrieren. De umiddelbart bredeste som 'Matador' og 'Badehotellet' levnes ikke megen plads, men det gør til gengæld barndommen med mor og far. Tiden som balletbarn, børneskuespiller men heldigvis også skuespiller på teatret.

Både tiden i morskabsteatret med Dirch Passer i for eksempel 'Stamherren', der blev opført hele 308 gange, hvor Oppenhagen var med i dem alle! Men også engagementet i 'Kunstner for fred' og den politiske forestilling 'Super-Sonjas Styltshow'

→ 'Hellere halvgammel end helt død – en optimistisk fortælling om livet', Ulf Pilgaard i samarbejde med Ole Sønnichsen, Lindhardt & Ringhof.

→ 'Kan hun selv gå herhen?', Malene Schwartz i samarbejde med Cathrine Errboe, Grønningen 1.

→ 'Mit liv, min linedans', Sonja Oppenhagen, Lindhardt & Ringhof.

→ 'Iben Hjejle – en gylden korkprop', i samarbejde med Espen Strunk, Politikens Forlag.

på Bakken. Kærligheden, det at blive gammel og troen på at der er mere mellem himmel og jord rundes også i en bog med en dejlig personlig tone.

Hjejle og Lind

Det er dygtigt gjort af Espen Strunk, at han har fundet ind til Iben Hjejles stemme i bogen 'En gylden korkprop', hvor vi får en fortælling om en vibrerende skuespiller, der har et godt øje til de rammende anekdoter, når det gælder om at fortælle om sit eget liv. Hun har slået ned på særlige årstal, hvor der skete noget markant. Med i bogen er en indlevende fortælling om forældrene og fine og forståelige ord om, hvorfor Hjejle aldrig bliver fan af Hollywood, selv om hun har arbejdet en del i udlandet. Jeg ville gerne have været tættere på de personligheder, hun har mødt derude som for eksempel John Cusack, men Hjejle er både fintfølede fortællende om sin egen færd i branchen, men hun udleverer heller ikke nogen. Alt i alt sobert og læseværdigt.

Lane Lind er en uhyre respekteret skikkelse i skuespillerkredse. Til dels for sine præstationer på en scene men også fordi hun var rektor på skuespillerskolen i Odense i en længere årrække. Som en art eftertanke til sit one-man-show, 'Hvis livet var en sang', har den 76-årige skuespiller sat sig ned og skrevet sine erindringer med titlen 'Det jeg aldrig glemmer', der er udgivet på Koppelwrite, hvorfra man nok genkender teatermanden Pelle Koppel. Det er slet og ret en af de mest indføjte omgange memoirer jeg har læst, for Lind er

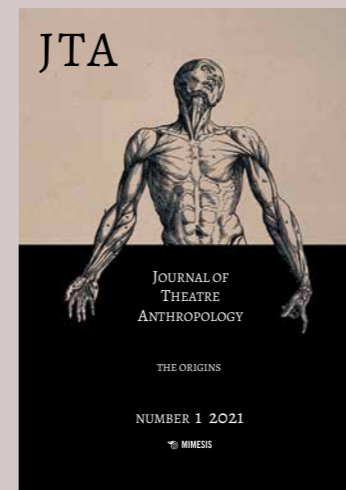
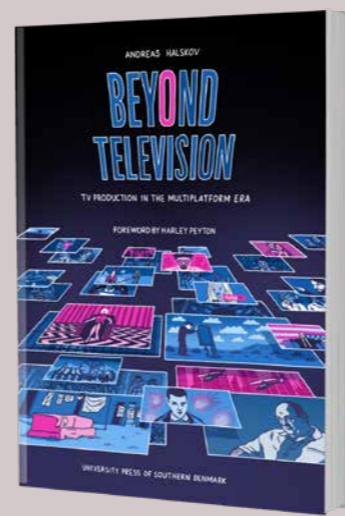
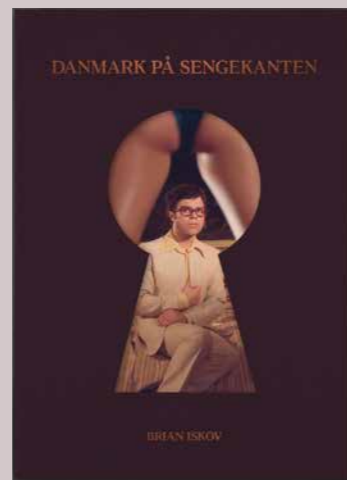
god til at huske sine følelser fra livets store øjeblikke og formidle dem, uden man synes det bliver alt for intimt. Det bliver på alle måder almenlydig. Hendes store umage med at forsøge at beskrive sit liv nuanceret kommer frem i en sætning som for eksempel "Jeg har ikke svarene, men at have spørgsmålene er meget værd." For det er jo sådan livet er, når man bare må konstatere, at man elsker sin mor, selv om hun var fraværende (skuespiller Lise Thomsen) og man må acceptere sig selv, når man har været fraværende som mor og alligevel elsker sit barn, nu den voksne skuespiller Mads M. Nielsen. Læseoplevelsen er alt i alt dejlig, oplysende og menneskelig.

Bag kulisserne og under bæltet

I afdelingen for kuriositeter og sladder er der også nyt i bogform. Jacob Steen Olsen er fastansat teaterredaktør på Berlingske, men medvirker også i podcasten 'Det vi taler om' i sin fritid. Denne blanding af teaterfaglighed og det tabloide mødes i bogen 'Pige træd varsomt' med undertitlen '50 skæbnefortællinger fra dansk underholdnings historie'. Ud af en saftig julekalender på Facebook og avisartikler er bogen vokset og her kan man læse i gennemsnit en lille håndfuld sider om 50 af de mere kranke og glemte skæbner på de danske scener. En slags 'Denmark Babylon' skabt i billedet af 'Hollywood Babylon' – en amerikansk sladderklassiker i bogform af Kenneth Anger om skandaler og kranke skæbner i Hollywood. Hvem i dag kan for

eksempel huske Gerda Madsen, der blev nazist eller Besse Giersing der tog sit eget liv? Læsningen af bogen fascinerer mig, men efter de 50 skæbner har man lyst til at læse en fortsættelse med 50 glemte lyse og positive skæbner. Tak for gravearbejdet til Steen Olsen, der til gengæld ikke kan roses for at afsløre sine kilder. Jeg betvivler ikke bogens fakta, men når der slet ikke er et register i bogen – eller andre kildeangivelser – frarøves læserne muligheden for selv at grave videre, og det er synd. I genfortælling af flere skæbner er det tydeligt, at der er skævet til andre bøger, og det er ærgerligt, at de ikke er nævnt.

Filmskribent Brian Iskov har kastet sig over et fænomen, man ikke i dag kunne opfinde, hvis det ikke havde eksisteret. Under titlen 'Danmark på sengekanten' har han lavet en lødig, velargumenteret og godt dokumenteret bog om bløde pornofolk-komedier, der i 1970'erne trak i millionvis af danskere i biografierne i kølvandet på pornoens frigivelse. Filmene er mere et spændende bevis på deres tid, end det er gode film. Mange medlemmer af Dansk Skuespillerforbund ville gerne være med. Arthur Jensen, Karl Stegger og Paul Hagen. Og Sigrild Horne-Rasmussen. Sidstnævnte fordi hun gerne lige ville tjene penge til et farvefjernsyn. Turen ind i den fascinerende tidsboble vil få yngre mennesker til at måbe, for det var altså ikke kun i sidegader, filmene blev vist. Billedmaterialet er også tidstypisk og spændende, og det mener jeg ikke på nogen som helst lummer facon. Jeg savner kun et navnerregister bag i bogen.

→ 'Det jeg aldrig glemmer', Lane Lind, Koppelwrite.

→ 'Pige træd varsomt - 50 skæbnefortællinger fra dansk underholdnings glemte historie', Grønningen 1.

→ 'Danmark på sengekanten', Brian Iskov, Book Lab.

→ 'På! - Begivenhedskultur fra selfie til scenekunst', Michael Eigtved, Samfundslitteratur.

→ 'Beyond Television', Andreas Halskov, University Press of Southern Denmark.

→ 'Journal of Theatre Anthropology, 1, 2021', Mimesis.

→ 'Kunsten at køre baglæns - En forestilling', Jens Albinus, 28 B.

→ 'Kragereden - Erindringsforskydninger', Hans Kragh-Jacobsen, Løfbergs.

Alskens akademisk

Et er biografier eller multibiografier og kulturelle fænomener og noget andet kan være de dybere analyser i mere akademiske bøger. Før sommerferien udkom Michael Eigtveds bog 'På!' med undertitlen 'Begivenhedskultur fra selfie til scenekunst'. Her prøver lektoren at indkredse, hvor vi står angående det at være "på". Som Eigtved skriver: "Et aspekt karakteriserer måske mere end noget andet den her beskrevne dimension af det senmoderne liv. Nemlig den måde, vi har organiseret os på, fremmer en tendens i kulturen, hvor det at være på for rigtig mange er et helt afgørende element. Dermed er der også opstået en voldsom forøget bevidsthed om at være netop dét." Hvad sker der når vi alle går fra at være "borgere" til at være "samfundspereformere"? Det får vi et øjebliksbillede af. Det var anderledes for ti år siden, og er sikkert helt anderledes igen om yderligere tre år.

Andreas "jeg skriver rundt regnet en bog om året" Halskov var igen i år på banen med en bog om tv-serier. På engelsk denne gang og den har titlen 'Beyond Television'. Her går denne cand.mag. i filmvidenskab og engelsk igen en meget fin planke ud i en samling af stof, der beskriver, hvad alle de nye streamingplatforme har betydet for den måde, der fortælles historier på. Vi er gået fra "en krusning" til en "strøm" og det er nærmest blevet til en disruption-agtig tilstand. Bogen byder på en del interviews ved siden af de akademiske tekster. På et spørgsmål om

hvad Jay Duplass (skaberen af blandt andet HBO-serien 'Togetherness') synes er tidens største ændring, svarer han:

"Alt vil ændre sig hele tiden. For ganske få år siden sørgede folk over spillefilmens død. Det var den dog ikke, men jeg tror, vi alle kan indse, at tv-serien er den dominerende kunstform i dag."

Det er muligt Eugenio Barba ikke leder Odin Teatret i Hobro længere, men han er stadig aktiv i en alder af 85 år. Han er blandt andet stifter af JTA - Journal of Theatre Anthropology. Det er en slags videnskabeligt selskab i internationalt regi, hvor man publicerer artikler af forskere fra hele verden. Første årbog fra deres hånd 'The Origins' kom på gaden i marts, og det er 250 siders tæt stof på skiftevis engelsk og fransk om alskens teaterantropologi. Og hvad er teaterantropologi? Forklaringen lyder: "Teaterantropologi udskiller de principper en performer må tage i anvendelse for at gøre en sansernes dans hos tilskueren mulig." Allerede i begyndelsen af næste år udkommer årbog nummer to.

Nøgleroman med mere

'Medieanalyse, Medieteorier og Medietemaer' af Palle Schantz Lauridsen og Erik Svendsen, Samfundslitteratur er i familie med Journal of Theatre Anthropology, når det gælder akademisk niveau. Dog vender Schantz Lauridsen og Svendsens trilogi af bøger, der nu er fuldendt mod en undervisningssituation. Det er altså pensum til dem, der vil studere film og medier på universitetet. Men de mange vidt

"Billedmaterialet er også tidstypisk og spændende, og det mener jeg ikke på nogen som helst lummer facon"

forskellige tekster udelukker bestemt ikke, at vi andre særligt interesserede - inklusive det optrædende folk - vil få en pæn portion dybere viden, hvis vi kigger nærmere på den velskrevne murstensboks.

Hans Kragh-Jacobsen er lidt af en multikunstner, men han har også været skuespiller. Anekdoterne har det med at få nogenlunde samme plads, men til gengæld kommer vi vidt omkring. Især portrættet af onkel Sven-Kragh Jacobsen, film- og teateranmelderen er kosteligt, og ungdommen på filmskole i Prag er særligt. Hans er ud af en broderflok på fire, hvor også findes instruktør og sanger Søren.

Jens Albinus er skuespiller, men han var altså også kunstnerisk leder af Husets Teater i København fra 2016 til først på året i år. Hans talent er endnu mere alsidigt end det, for nu har han skrevet 'Kunsten at køre baglæns - en forestilling'. En bog der ikke sådan lige lader sig rubricere. Nogle ville kalde den for en nøgleroman, hvor andre vil sige kugler og krudt uden forudfattet plan. Delt i fire dele strøs - vidt forskellige observationer omkring et teater, personlighederne der og de mennesker de kommer i kontakt med - med stor sans for humor, en velvoksen portion drilagtigheder. I en velskrivende storform der næsten til tider gør ordmængden lidt for rigelig i forhold til substansen. Men at Albinus faktisk tør slå til højre og venstre og hudflette journalister, ivrige dramatikere og ansatte i for eksempel DR er sjældent og dejligt forfriskende. ●

→ 'Kunsten at køre baglæns - En forestilling', Jens Albinus, 28 B.

NY KAMPAGNE FOR GOD OPFØRSEL

Af Jacob Wendt Jensen

Virkeligheden er begrebet "kampagne" kun den måde initiativet ser ud i relation til sin omverden. Der er faktisk tale om et uhørt bredt initiativ på tværs af branchen, hvor man på begge sider af bordet vil bekæmpe en uhensigtsmæssig kultur.

"Vi skal blive endnu bedre til at passe på hinanden i vores arbejdsfællesskaber," står der indledende i materialet til kampagnen. Og man fortsætter:

"Det vigtigste ved en god arbejdspladspolitik er, at alle kender den. Ellers vil den ikke virke i praksis."

På den baggrund er en kampagne en god ide. I arbejdsgruppen har man også konkluderet, at ledere og tillidsrepræsentanter spiller en vigtig rolle i, at alle kolleger kender og forstår arbejdsfællesskabets forventninger, politik og retningslinjer.

Inspiration til fælles regler

I det forberedende arbejde har der udkrystalliseret sig nogle hovedpunkter, der kan inspirere. De kommer her i seks punkter:

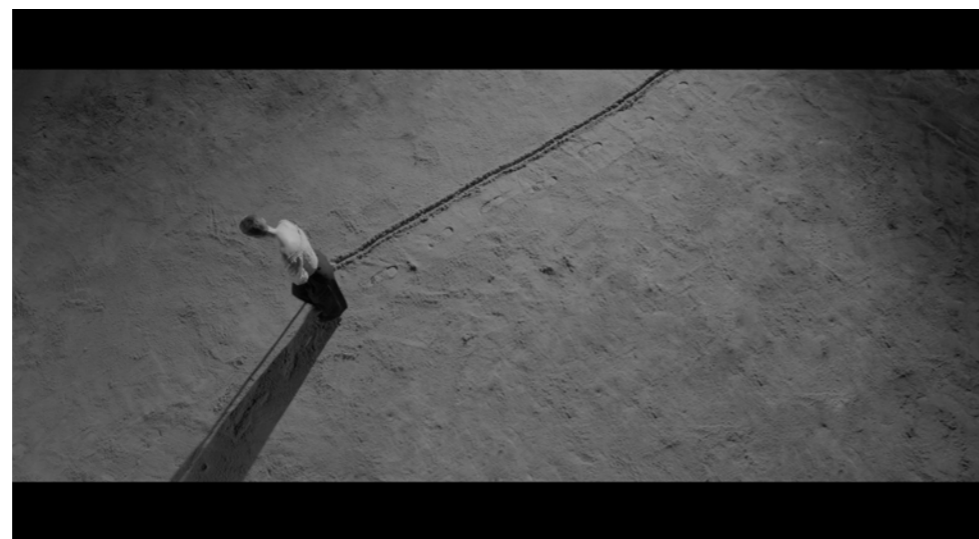
- Selv om det er arbejdsgiverens ansvar, så lav gerne jeres politik i fællesskab – det er i sig selv en forebyggende aktivitet, når medarbejdere og ledere udvikler politikken sammen og taler om temaer, normer og ideer i mindre grupper.
- Tal om den kultur, I ønsker, og sæt jer ind i lovgivning på området – en politik inden for psykisk arbejdsmiljø kan for eksempel hedde trivselspolitik eller samarbejdspolitik. Det vigtige er, at I behandler det, der er vigtigt for jer, og at I lever op til gældende lovgivning – se Arbejdstilsynet (www.at.dk) for gode råd til politik.
- Sørg for at I beskriver, hvordan episoder vil blive fair undersøgt, og hvordan det bliver håndteret, hvis politikken overskrides. I tilfælde af krænkelse kan arbejdsgiveren sætte ind med sanktioner som påtale, advarsel, opsigelse og bortvisning afhængigt af

situationen – blandt andet krænkelsens grovhed, hyppighed og varighed.

- Beskriv i jeres politik, hvad I gør for at forebygge i arbejdsfællesskabet – og beskriv meget gerne også den kultur og adfærd, I ønsker, og ikke kun det I ikke ønsker.
- Beskriv gerne de tre handlemuligheder: GRIB IND – HENT HJÆLP – FØLG OP!
- Del politikken med alle ansatte og kollegaer, når den er færdig, og juster politikken, når I bliver klogere på jeres kultur og arbejdsmiljø – fx efter en sag eller en ny undersøgelse.

Bystander-effekten er vigtig

Forskning viser, at der er flere årsager til, at man ikke øjeblikkeligt griber ind over for krænkelse. Man kan overse, at der er tale om noget grænseoverskridende i situationen. Vi oplever ikke, at det er vores ansvar at gribe ind her og nu, eller vi har ikke evnerne til at gribe konstruktivt ind. Eller man kan være bange for negative konsekvenser ved at gribe ind. For eksempel ved at fællesskabet og betydningsfulde personer vil dømmes en indgriben negativt.

Fra december måned kører 13 organisationer i film, tv- og scenekunstbranchen kampagnen 'Stregen i sandet'. En streg der bliver trukket for at få en bedre omgangstone i branchen.

Hvis man skal dæmme op for de dårlige dynamikker kan man overveje:

- Normer og værdier er tydelige, så alle ved hvilken adfærd, der forventes.
- Ledere og andre autoriteter og rollemodeller gør det klart, at det er okay og ligefrem forventet at gribe ind, sige fra og handle på andres vegne.
- Ledere og andre autoriteter og rollemodeller griber selv ind i problem-situationer og følger op med støtte i vanskelige situationer.
- Arbejdsfællesskaber udvikler psykologisk tryghed ved at gøre det okay og naturligt at tale om bekymringer, fejl og problemer – uden at nogen sanktioneres eller latterliggøres.
- Den enkelte anerkendes for at gribe ind, bede om hjælp eller følge op på problemer – og kender selv sine handlemuligheder. ●

Foto: Fra kampagnen 'Stregen i sandet'

Har du husket julegaven til dig selv?

BOOST DIN FAGLIGHED

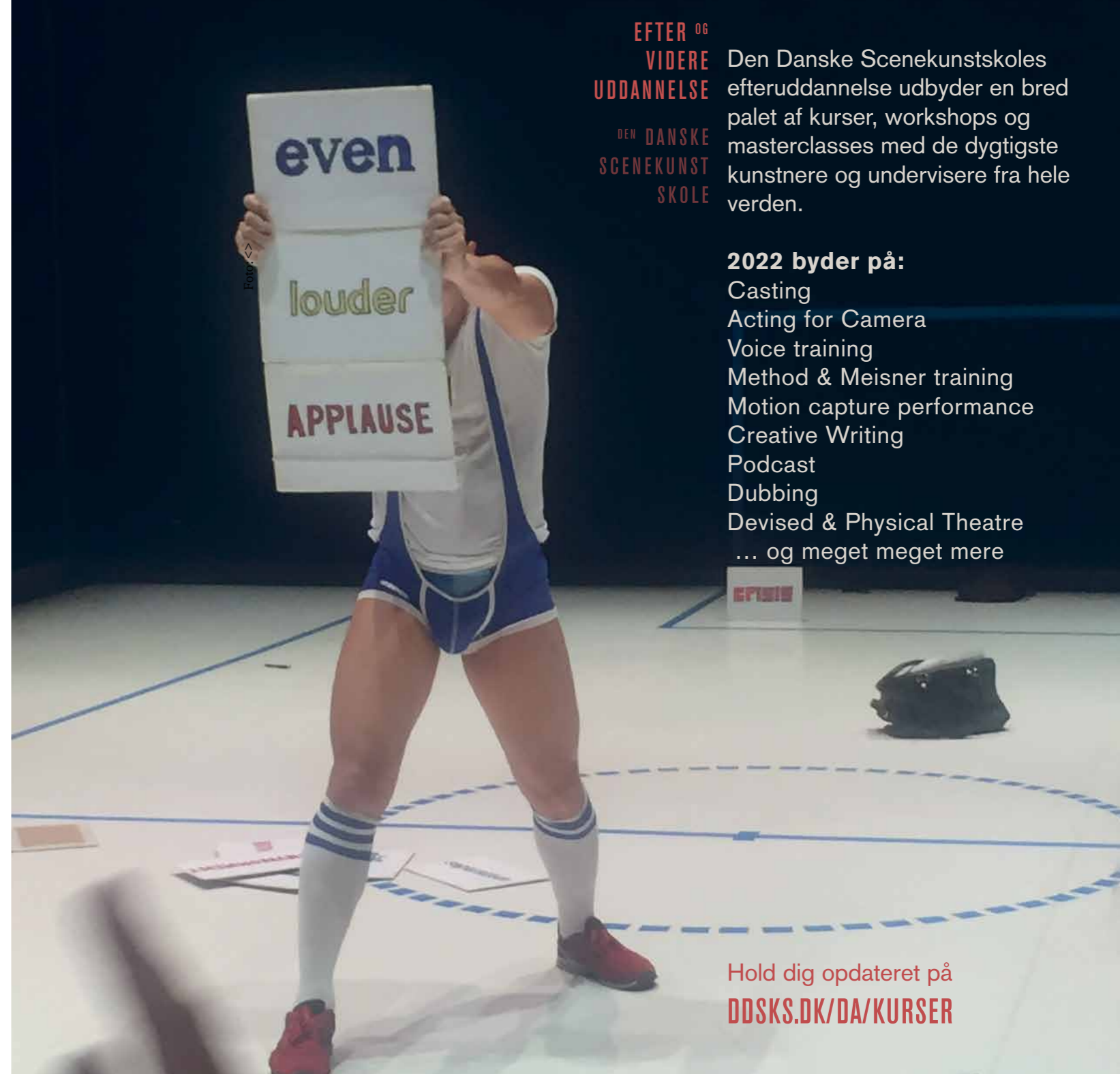
Tag et kursus, der sætter ekstra skub i din faglige udvikling – og din karriere.

EFTER OG VIDERE UDDANNELSE
DEN DANSKE SCENEKUNST SKOLE

Den Danske Scenekunstskoles efteruddannelse udbyder en bred palet af kurser, workshops og masterclasses med de dygtigste kunstnere og undervisere fra hele verden.

2022 byder på:

Casting
Acting for Camera
Voice training
Method & Meisner training
Motion capture performance
Creative Writing
Podcast
Dubbing
Devised & Physical Theatre
... og meget meget mere

Hold dig opdateret på
DDSKS.DK/DA/KURSER

3% på lønkontoen. Hvordan kan det lade sig gøre?

Læs mere om dine fordele som medlem af Dansk Skuespillerforbund i en bank, du ejer:
lsb.dk/dsf

Man skal vist eje sin egen bank, for at få de fordele. Og det er ikke helt forkert. Når Lån & Spar giver 3%* i rente på lønkontoen, er det ikke, fordi vi er bedre venner med Nationalbanken end andre banker. Det er fordi vores ejerkreds mener, at vi skal tilbyde medlemmer af Dansk Skuespillerforbund særligt favorable vilkår. Selv i en tid hvor renten ellers er negativ.

Lån & Spar er ejet af bl.a. Dansk Skuespillerforbund. Er du medlem, ejer du os. Derfor får du højere rente, bedre vilkår og en bestyrelse, der til hverdag varetager dine interesser som lønmodtager.

Giver det mening? Ring 3378 1994
– eller gå på lsb.dk/dsf og book et møde

3% i rente på op til 50.000 kr. kræver medlemskab af Dansk Skuespillerforbund og afsluttet uddannelse. Indestående over 50.000 kr. forrentes med 0%. Du skal betale negative renter, hvis dit samlede indlån overstiger 100.000 kr. Du skal samle hele din privatøkonomi hos Lån & Spar (LSBprivat er en del af en samlet pakke af produkter og services, som din økonomi kredittvurderes ud fra) Rentesatserne er variable og gælder pr. 9. maj 2019. Du behøver ikke flytte dine realkreditlån. Men evt. ændringer og nye realkreditlån skal gå gennem Lån & Spar og Totalkredit – se alle vilkår på lsb.dk/medlemsvilkaar.

Dansk Skuespillerforbund

Lån & Spar

Lån & Spar Bank A/S, Højborg Plads 9-11, 1200 København K, Cvr.nr. 13 53 85 30, Forbehold for trykfejl.

DIPLOM I PRODUCENTVIRKSOMHED OG KULTURLEDELSE

ER DU

... selvproducerende scenekunstner?
... projektleder i scenekunstbranchen?
... producent?

OPBYGNING

MODUL 1
Personligt lederskab
og projektledelse

MODUL 2
Dramaturgi
og kunstneriske processer

MODUL 3
Kulturpolitik
og samskabelse

MODUL 4
Finansiering
og økonomistyring

MODUL 5
Kulturledelse
og filosofi

MODUL 6
Afgangprojekt

LÆS MERE PÅ
DDSKS.DK/EVU

Diplomuddannelsen i producentvirksomhed og kulturledelse giver dig et solidt metodisk fundament til at igangsætte, lede og gennemføre projekter og produktioner i scenekunst- og kulturbranchen - med udgangspunkt i din praksis og faglighed.

I løbet af seks moduler får du fyldt værktøjskassen op med alt det, der skal til for at kunne tage ansvar for både kunstneriske, ledelsesmæssige og administrative opgaver relateret til kunstneriske udviklingsprocesser, projekter og produktioner i scenekunstbranchen og inden for et bredere kunst- og kulturområde.

Nyt optag
SØG INDEN
1. MAJ 2022
- start august 2022

EFTER OG
VIDERE
UDDANNELSE
DEN DANSKE
SCENEKUNST
SKOLE

STEEN SPRINGBORG

19.04.1954 — 23.04.2021

Steen Springborg.
Foto: Rigmor Mydtskov

Af Louise Kidde Sauntved

Steen Springborg var blot 15 år, da han blev castet til filmen 'Sæsonen slutter' af Ole Roos. Kort efter fik han også en rolle i DR's Rifbjergsatsning 'Laila Løvehjerte'. Som kun 16-årig blev han optaget på Aarhus Teaters elevskole, som den yngste nogensinde.

Fire år senere blev det lysende talent med den store stemme fastansat på Det Kongelige Teater. Her fik han et bemærkelsesværdigt gennembrud i Peter Schaffers 'Hesteguden', hvor han optrådte uden en trævl på kroppen. Stort set samtidig blev han Bodilnomineret for sin birolle i 'Kun Sandheden'.

Det førte til idolstatus og flere gode roller, blandt andet i kæmpesuccesen 'Teenagerlove', inden han i 1979 tog det for mange overraskende valg at forlade nationalscenen.

Officielt fordi han gerne ville ud at prøve kræfter med verden uden for murene, men sandsynligvis også fordi han allerede tidligt i karrieren kæmpede med præstationsangst. Ikke så meget i forhold til anmeldernes og publikums dom, men i forhold til de tårnhøje krav, han stillede til sig selv. Som det ekstremt private menneske han var, var det også en prøvelse at spille de alvorlige roller, hvor han var nødt til at stå hudløs på scenen.

Alsidig karriere

Måske derfor blev det underholdningsgenren, der kom til at dominere Steen Springborgs karriere. Her var det lidt lettere at

Steen Springborg mestrede det hele – både karakterskuespillet, den lette underholdning, sang, dans, instruktørens overblik og rollen som teaterdirektør.

Men præstationsangst gjorde også karrieren til en kamp.

gemme sig, selvom arbejdet ikke var mindre hårdt, når man tog det så seriøst som Steen Springborg, der altid var velforberedt, hårdtarbejdende og åben for at hjælpe sine kollegaer. Hans meget arbejdsomme freelanceår bød på lidt af hvert, både rolle- og genre-mæssigt, på teatret, revyscenen, i film og tv-serier, blandt andet 'En by i provinsen'. På lærred og skærm fik de mørkere sider lov at titte frem, som hans brutale pater familias i filmen 'Familien Gregersen'.

Fra 1985 til 1988 var han direktør for cabaretsenen Lorry på Frederiksberg, hvor han ofte opsatte selvskrevne og -instruerede forestillinger som 'Rocky Lorry Picture Show'. Fra 1989 og en lang årrække frem var han tilknyttet Amagerscenen og Gladsaxe Teater som instruktør.

Samtidig voksede hans egen lille familie. I 1979 var han blevet gift med Sandra Foss, og da de fik deres første barn, var det Steen Springborg der, meget usædvanligt for tiden, tog de første seks måneders barselsorlov. Og han elskede at hygge om sin søn. I det hele taget var han omsorgsfuld, nærværende og ikke bange for at tage fat i hjemmet. Han lukkede ikke særligt mange helt ind i inderkredsen, men dem han gjorde, stillede han altid op for.

Uden fortrydelse

Dørene i det springborgske hjem var også ofte åbne for fest og natmad. Også selvom han skulle tidligt op og lave radio, inden turen gik fra eftermiddagsprøver eller -optagelser og forestilling om aftenen.

Det hårde arbejdstempo satte dog sine spor. I 2015 fik han problemer med stemmen. Undersøgelser viste forstadier til cancer, og han gennemgik en operation, der skadede han ellers så flotte sangstemme. Det fik Steen Springborg til at overveje at indstille karrieren. Han lod sig dog lokke til at tage nogle mindre, men markante, roller på Det Ny Teater, hvor han siden 2003 havde strålet i musicalproduktioner som 'The Producers' og 'Les Misérables'.

Han nåede også en sidste dramatisk triumf med sin roste præstation som faderen i Det Danske Teaters opsætning af 'Festen', inden han i 2017 blev nødt til at indstille karrieren efter et fald, der kostede en del af førligheden.

Han satte det sidste punktum uden fortrydelse. Han havde elsket scenelivet, men også kæmpet.

Desværre nåede han ikke at få mange år til at nyde sit otium. I april i år, fire dage efter sin 67-års fødselsdag, blev Steen Springborg fundet død i sin lejlighed i Skuespillerforeningens hus i Københavns nordvestkvarter.

Han efterlader sig eks-hustruen Sandra Foss, tre børn og to børnebørn – og et hav af minder om flotte præstationer. ●

Portrættet er blevet til på baggrund af samtale med venner, familie og kollegaer.

DSF STUDIO KURSER OG EFTERUDDANNELSE FORÅR 2022

ÅBEN STUDIO

Fri træning for 200 kr. pr. halvår.
Obs. Tilmelding forinden er påkrævet.

MUSICALDANS MED SOFIE AKERØ
Mandage: 31/1-21/3

Så skal vi danse og have det sjovt! Kom og få trænet din teknik, styrke og få danset en masse koreografi. Der vil blive undervist i en blanding af jazz og showdans med fokus på koreografi den sidste del af timen. Danse-træning er for musicalperformere, dansere og skuespillere med danseerfaring.

Sofie er uddannet danser i Oslo på Bårdar Dance Academy og har medvirket i flere mange forskellige musicals og musikforestillinger både som danser og senest også som koreograf.

DRAMA SCENE STUDY WITH KEITH CHAPPELLE
Tuesdays: February 1st-April 28th

Actors need a safe space to experiment, practice, and a place, where they can work on new ideas. This Drama Scene Study is a kind of actor's sketchbook, a place to work on a genre, author, or character with where you can get valuable feedback and ideas for further exploration.

The classes will be facilitated by Keith Eric Chappelle, an American stage and screen actor as well as a theatrical educator. His teaching credits include The Juilliard School's International Exchange Program, The Shakespeare Forum, the ASTEP Arts in Action Initiative.

FILMSKUESPIL MED SØREN BALLE
Onsdage: 2/2-23/3

Forløbet henvender sig til skuespillere med filmerfaring.

Søren Balle spillefilmsdebuterede i 2014 med 'Klumpfisken', der blev belønnet med 4 Robert- og Bodil-statuetter. Han har efterfølgende arbejdet på en lang række store fiktionstv-serier, bl.a. 'Norskov', 'Herrens Veje', 'Bedrag', 'The Rain' og 'Fred til Lands'.

UDVALGTE KURSER I FORÅRET

På vores kurser kan du møde nogle af de bedste danske og internationale undervisere. Vi tilstræber at tiltrække kapaciteter både inden for de mere traditionelle discipliner og nye kunstneriske arbejdsmetoder.

INDLÆSNINGSKURSUS MED DAN SCHLOSSER
31. jan.-4. dec. // frist 2. jan // 450 kr.

Kurset fokuserer på skuespillerens arbejde foran mikrofonen, men henvender sig til alle, som har behov for at indtale, holde foredrag eller oplæse tekster – analogt eller via et elektronisk medie.

Dan Schlosser er uddannet skuespiller og har endvidere beskæftiget sig meget med oplæsning- og indlæsningsarbejde i alle genre.

FILMSKUESPIL OG SELF-TAPE MED THOMAS CHAANHING
7.-11. feb. // frist 3. jan // 500 kr.

En workshop, hvor deltagerne selv er meget på gulvet for at prøve kræfter med at optage et self-tape med fokus på kamerabevidsthed og filmskuespilteknik.

Thomas Chaanhing er uddannet skuespiller med erfaring fra både større og mindre roller i Skandinavien samt de senere år i udlandet.

METODEWORKSHOP MED CHRISTOFFER BERDAL
28. feb.-4. mar. // frist 24. januar // Pris 500 kr.

OPERAKURSUS MED AUDREY SAINT-GIL
28.-29. marts // frist 21. februar // 350 kr.

CASTINGKURSUS MED ANJA PHILIP
4.-8. april // frist 3. marts // 550 kr.

CASTING MASTERCLASS MED RIE HEDEGAARD
25.-29. april // frist 9. marts // 550 kr.

TEATER V

VENDSYSSEL
TEATER

DRAMATISK DEBUT 2022

KOM MED TIL
DET STORE FINALEARRANGEMENT
I VALBY ELLER HJØRRING!

Premiereoverrækkelsen streames fra Vendsyssel Teater

TEATER V LØR. 8. JAN
ELLER
VENDSYSSEL TEATER SØN. 9. JAN

Læs mere og køb billetter på teater-v.dk og vendsyssel-teater.dk